

Govern d'Andorra

Estratègia Nacional d'Economia Circular (ENEC)

Horitzó 2035

Estratègia nacional d'economia circular – Horitzó 2035

Contingut

1. La Llei d'economia circular	7
2. Les sinergies entre circularitat, canvi climàtic i biodiversitat	10
3. L'Estratègia nacional d'economia circular	12
4. El pla d'acció de l'Estratègia	18
<i>Eix 1. Consum sostenible</i>	<i>20</i>
Programa d'acció 1: Reducció dels productes d'un sol ús, sobretot plàstics	20
Programa d'acció 2: Prevenció del malbaratament alimentari i gestió de residus alimentaris	22
Programa d'acció 3: Eficiència en l'ús de l'aigua	25
Programa d'acció 4: Consum energètic i mobilitat sostenible	27
<i>Eix 2. Sistemes de producció i sectors econòmics</i>	<i>29</i>
Programa d'acció 5: Promoció de noves oportunitats, innovació i recerca	31
Programa d'acció 6: Sector de la construcció	33
Programa d'acció 7: Sector turístic i de la restauració	35
Programa d'acció 8: Sector comercial	37
Programa d'acció 9: Sector agrícola i ramader	39
Programa d'acció 10: Circularitat en els boscos	41
<i>Eix 3. Pla nacional de residus</i>	<i>42</i>
Programa d'acció 11: Prevenció	43
Programa d'acció 12: Preparació per a la reutilització	43
Programa d'acció 13: Reciclatge	43
Programa d'acció 14: Responsabilitat ampliada del productor (RAP) per sectors	43
Programa d'acció 15: Seguiment de les instal·lacions de gestió de residus	43
Programa d'acció 16: Governança, avaluació i seguiment del Pla	43
<i>Eix 4. Transició social</i>	<i>43</i>
Programa d'acció 17: Informació, sensibilització i divulgació	44
Programa d'acció 18: Formació	46
<i>Eix 5. Rol exemplar de l'Administració</i>	<i>48</i>
Programa d'acció 19: Contractació pública	48
Programa d'acció 20: Circularitat a l'Administració pública	49
<i>Eix 6: Governança i seguiment</i>	<i>50</i>
Programa 21: Governança, avaluació i seguiment	50
Annex 1: Fitxes de seguiment dels programes d'acció	52

Introducció

En les darreres dècades, la producció de béns s'ha multiplicat per dos; l'extracció de materials, per tres. El sistema actual de producció i consum és responsable del 90% de les problemàtiques mediambientals: el canvi climàtic degut a les emissions de gasos d'efecte d'hivernacle i la pèrdua de biodiversitat deguda a l'extracció de recursos i la contaminació de l'aire i de l'aigua.

La circularitat pot produir quantiosos estalvis materials al llarg de les cadenes de valor i els processos de producció, pot generar valor afegit i pot plantejar noves oportunitats econòmiques.

L'economia circular es defineix, doncs, com **un model econòmic més eficient i sostenible que optimitza l'ús dels recursos naturals, minimitza els impactes ambientals, fomenta l'eficàcia en aconseguir que els productes i els recursos mantinguin la seva utilitat i valor tant temps com sigui possible, i evita emissions i pèrdues de materials.**

L'economia circular promou **un consum responsable i eficient minimitzant la generació de residus i optimitzant-ne la gestió, augmentant el reciclatge i reduint les opcions de gestió de residus menys eficients.**

L'economia circular ha de ser una **eina per assolir els Objectius de desenvolupament sostenible (ODS)** clau relacionats amb el consum dels recursos.

El concepte d'economia circular s'ha anat desenvolupant en el nostre entorn.

A escala europea, l'any 2015 la Comissió Europea va adoptar un pla d'acció per contribuir a accelerar la transició cap a una economia circular, impulsar la seva competitivitat, promoure el creixement econòmic sostenible i generar nous llocs de treball. Aquest pla d'acció estableix 54 mesures, que engloben actuacions en àmbits com la producció i el consum o la gestió de residus i el mercat de matèries primeres secundàries, i defineix cinc sectors prioritaris: els plàstics, els residus alimentaris, les matèries primeres crítiques, la construcció i la demolició, i la biomassa i els biomaterials.

Més recentment, la Unió Europea ha redactat el *Circular Economy Action Plan – For a cleaner and more competitive Europe*, en el marc de l'EU Green Deal. No obstant això, la Unió Europea no ha legislat fins ara un marc genèric en l'àmbit de l'economia circular, malgrat haver aprovat normatives específiques en determinats àmbits sectorials, com per exemple pel que fa als plàstics d'un sol ús, que tenen una incidència important en la circularització de l'economia i en l'àmbit de la gestió dels residus.

En l'àmbit europeu, els sectors prioritaris identificats, molt similars als nostres, són els següents:

- Els envasos: es calcula que cada europeu genera al voltant de 137 kg d'aquest tipus de residu cada any, amb uns percentatges de recollida selectiva al voltant del 20%.
- Els plàstics: s'estima que el consum de plàstic es doblarà en els vint anys vinents. Per aquest motiu Europa ja ha aprovat diverses directives per reduir-ne la presència mitjançant la prohibició de certs productes de plàstic d'un sol ús i la restricció de la posada al mercat de molts productes.
- El malbaratament alimentari: segons la FAO, al món es perden 1.300 milions de tones d'aliments cada any, des del productor fins al consumidor; això equival a un terç dels aliments produïts. Només amb la meitat d'aquestes pèrdues es podria alimentar tota la població que passa gana al món.
- La construcció i la demolició: aquest sector és responsable del 35% dels residus a Europa i d'aproximadament un 10% de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle. Es podrien disminuir dràsticament amb una millor eficiència en l'ús dels materials.

- Els aparells elèctrics i electrònics (els residus dels quals s'anomenen RAEE): representen un dels fluxos més importants de residus. Es considera que a Europa se'n recicla menys del 40%. Molts d'aquests aparells es llencen únicament perquè no es poden reparar o no es poden actualitzar els programaris, o perquè la bateria no es pot canviar.
- Els tèxtils: són el quart sector amb més impacte sobre l'extracció de matèries primeres i consum d'aigua, amb una producció molt deslocalitzada fora d'Europa i amb una creixent problemàtica per tractar-los quan arriben a ser residus, deguda a un augment dels tèxtils de mala qualitat.

França ja ha legislat sobre la matèria i és l'únic país de l'entorn proper a Andorra que, des del 10 de febrer del 2020, disposa d'una legislació reguladora de l'economia circular. La *Loi antigaspillage pour une économie circulaire* s'articula en cinc grans eixos: deixar enrere els productes d'un sol ús, informació als consumidors, lluita contra el malbaratament i per la reutilització solidària, actuar contra l'obsolescència programada i produir millor. A més, ha desenvolupat un full de ruta per a la transició cap a l'economia circular i el 2021 ha engegat una estratègia nacional per accelerar la transició cap a l'economia circular amb un programa d'ajuts econòmics.

A Espanya, es va aprovar la *Ley 7/2022 de 8 de abril, de residuos y suelos contaminados para una economía circular*, que incorpora a la llei de residus preceptes de l'economia circular incidint en la prevenció de residus, incorporant els objectius de PxR i reciclatge de les directives europees i destinant un títol a la reducció de l'impacte de determinats productes de plàstic en el medi ambient. A més, s'ha posat en marxa una estratègia nacional d'economia circular a l'horitzó 2030 i el 2021 ha aprovat el Pla d'acció d'economia circular per al trienni 2021-2023, amb mesures que s'articulen a l'entorn de vuit eixos d'actuació: producció, consum, gestió dels residus, matèries primeres secundàries i reutilització de l'aigua, sensibilització i participació, investigació, innovació i competitivitat, i ocupació i formació.

Estem en un procés de canvi i en els anys vinents s'aplicaran més normatives que ens impactaran de forma directa i indirecta, amb prohibicions i limitacions sobre certs productes per posar fi a la cultura d'*un sol ús*. Es desenvoluparan nous sistemes com ara

compartir productes o serveis amb altres persones, llogar productes en lloc de comprar-ne, adquirir-ne de segona mà, etc.

La Llei 25/2022, del 30 de juny, d'economia circular (LEC), el seu desenvolupament reglamentari i la seva implementació a través de l'Estratègia nacional d'economia circular persegueixen **l'alineament amb les directives europees més recents en matèria de residus**, incloses en l'anomenat paquet de mesures d'economia circular, aprovat el 30 de maig del 2018. Així mateix, aquest marc jurídic permetrà l'alineació amb la Directiva UE 2019/904, relativa a la reducció de l'impacte de determinats productes de plàstic en el medi ambient i que se centra en els plàstics d'un sol ús, i **facilitarà els intercanvis comercials i les relacions amb els països veïns**.

Per tant, l'**Estratègia nacional d'economia circular per a l'horitzó 2035** ha de servir per introduir els preceptes de l'economia circular en la nostra societat i impulsar els canvis necessaris per assolir un model d'economia circular a Andorra. Es tracta, en primer lloc, de modificar els hàbits de **consum** per avançar cap a un model més **sostenible** que lluiti contra l'ús excessiu de productes d'un sol ús –principalment els de plàstic– i el malbaratament dels aliments, i, en segon lloc, de millorar la **gestió dels residus** que es continuaran generant.

En aquesta dinàmica s'han de tenir en compte els principals **sectors productius** del país, ja que tant la construcció com el comerç i el turisme poden desenvolupar iniciatives interessants d'economia circular.

Perquè la incertesa que generen els canvis no posi fre a l'acceptació social, cal que la **població** estigui perfectament informada i sensibilitzada. Alhora, és important que l'**Administració**, que és un dels impulsors més grans de l'economia nacional, tingui un paper actiu en la demanda de béns i serveis que respectin els principis de l'economia circular.

1. La Llei 25/2022, del 30 de juny, d'economia circular (LEC)

La Llei 25/2022, del 30 de juny, d'economia circular (LEC), va ser aprovada per unanimitat pel Consell General, i estableix els principis rectors, els actors i els objectius de la política d'economia circular d'Andorra.

La Llei determina l'obligació de disposar d'una estratègia nacional d'economia circular i, considerant que la gestió eficient dels residus és essencial en el marc de l'economia circular, del Pla nacional de residus, tal com es defineix a l'article 11 de la Llei 25/2004, de residus. El Pla queda integrat dins d'aquesta estratègia, que, a més, fixa el full de ruta per impulsar la transició cap a l'economia circular.

La Llei que fonamenta l'Estratègia estableix **sis objectius bàsics mínims de la política d'economia circular**. Són els següents:

1. Els objectius bàsics mínims de la política d'economia circular a l'horitzó 2035 es graduen en el temps:

a) Augmentar els percentatges de preparació per a la reutilització i el reciclatge dels residus fins a assolir, com a mínim, els nivells establerts en les directives de la Unió Europea corresponents per als períodes 2025 (55%), 2030 (60%) i 2035 (65%), els quals s'integren i s'actualitzen en el programa corresponent de l'Estratègia d'economia circular quan escaigui.

b) Reduir la generació de residus urbans un 15% l'any 2030 i un 20% l'any 2035, respecte a l'any 2010 i tenint en compte la població equivalent.

c) Situar el consum d'aigua per sota dels 150 litres per persona i dia, considerant la població equivalent.

d) Assolir els percentatges mínims de recollida selectiva que s'estableixin en les directives de la Unió Europea sobre la matèria, per cada període temporal i tipus de residu.

2. Pel que fa al malbaratament alimentari, s'adopta l'Objectiu 12.3 dels Objectius de desenvolupament sostenible (ODS), de reduir el malbaratament alimentari un 50% en l'horitzó 2030.

3. Pel que fa al desenvolupament econòmic, augmentar el percentatge d'empreses basades en esquemes d'economia circular un 25% l'any 2035.

Finalment, la Llei estableix que les metodologies de càlcul que s'utilitzin per comprovar el compliment dels objectius d'economia circular es desenvolupen a l'Estratègia d'economia circular, seguint la metodologia més avançada en la matèria i homologada als mètodes de càlcul establerts en les directives de la Unió Europea sempre que n'hi hagi.

Sobre la transició cap a un consum sostenible, la Llei regula aspectes com els productes d'un sol ús, amb una referència especial als de plàstic, mitjançant un conjunt de mesures que regulen la importació i la posada al mercat a Andorra d'aquests productes en funció de si existeixen o no altres productes que els puguin substituir. Així mateix, fa una menció important de la resta de productes d'un sol ús encara que no siguin de plàstic.

També incideix sobre la prevenció del malbaratament dels aliments, amb la promoció d'un canvi de comportament de tots els actors per recuperar el valor dels aliments i concebre les restes alimentàries com un recurs.

La Llei preveu la contribució substancial a la transició de la societat andorrana cap a la circularitat de diversos sectors i de manera específica de la construcció, pel gran potencial que té aquest sector de reutilitzar els residus que genera com a matèries primeres. També s'hi inclouen mesures concretes per al sector turístic i de la restauració molt relacionades amb el malbaratament alimentari. Finalment, es té en compte la capacitat que té el sector comercial de potenciar l'economia circular, sobretot quant a la disminució dels productes d'un sol ús i concretament dels envasos.

La Llei aposta per la millora en la gestió dels residus. Efectivament, la gestió eficient dels residus és una part important de l'economia circular; per això, el Pla nacional de residus

(PNR), tal com es defineix a la Llei 25/2004, de residus, queda integrat dins de l'Estratègia nacional d'economia circular.

Després de vint anys d'aplicació del Pla nacional de residus aprovat l'any 2001, la gestió dels residus a Andorra ha fet un salt qualitatiu molt important. Tal com es menciona a la conclusió del balanç del PNR 2001-2020, la situació analitzada l'any 2000, que feia referència a una situació crítica per l'obsolescència o la manca d'instal·lacions de tractament, està àmpliament superada i els objectius que es van marcar fa vint anys estan assolits. Els reptes futurs en la gestió racional, segura i eficient dels residus, sempre en la línia dels objectius europeus, s'inclouen doncs en aquesta visió estratègica més àmplia d'economia circular.

Finalment, la Llei també permet donar resposta al punt 23 de l'Acord de reconeixement de la crisi climàtica i de declaració de l'estat d'emergència climàtica i ecològica aprovat pel Consell General al gener del 2020, amb la participació dels joves.

La declaració acorda encomanar al Govern l'adopció de les mesures en els àmbits de l'agricultura, de l'educació i la participació ciutadana, de l'aigua, de la mobilitat sostenible i de les ciutats sostenibles, de l'energia i del canvi climàtic, del medi natural, el paisatge i la biodiversitat, i particularment en l'àmbit de l'economia circular (Objectiu de desenvolupament sostenible 12):

- *Prevenir la generació de residus mitjançant la prohibició dels plàstics d'un sol ús a partir de l'1 de gener del 2021, fomentar l'ús de l'aigua de l'aixeta, especialment al sector hoteler, promoure la reducció de l'ús d'aigua embotellada i implementar un sistema de devolució i retorn.*
- *Instal·lar més contenidors de reciclatge i més punts de recollida, amb una atenció especial a les zones habitades allunyades dels nuclis urbans.*
- *Promoure polítiques de reciclatge que incentivin el reciclatge total dels residus que es produeixen al país, al mateix temps que es realitza un estudi sobre la viabilitat de reduir la incineració de residus a Andorra.*

2. Les sinergies entre circularitat, canvi climàtic i biodiversitat

L'article 9 de la Llei estipula que l'Administració pública ha d'intensificar les sinergies entre circularitat, lluita contra el canvi climàtic, especialment amb la reducció de les emissions de gasos d'efecte d'hivernacle, i lluita contra la pèrdua de biodiversitat.

De manera simultània, la multitud d'accions que es poden dur a terme per avançar cap a una economia circular i amb menys carboni són una eina indispensable per assolir els Objectius de desenvolupament sostenible (ODS) de les Nacions Unides als quals Andorra s'ha adherit. També ens han de permetre assolir els objectius que Andorra s'ha fixat quant a la disminució d'emissions de gasos d'efecte d'hivernacle i avançar de manera decidida cap a la neutralitat de carboni a l'horitzó 2050, promovent un canvi en els nostres hàbits de consumir béns i serveis, de moure'ns, de menjar.

Els principals ODS que fan referència al canvi climàtic, a la biodiversitat i al consum sostenible són els següents:

- *Objectiu 6. Garantir la disponibilitat i una gestió sostenible de l'aigua i el sanejament per a totes les persones*
- *Objectiu 7. Garantir l'accés a una energia assequible, segura, sostenible i moderna per a totes les persones*
- *Objectiu 8. Promoure el creixement econòmic sostingut, inclusiu i sostenible, l'ocupació plena i productiva i el treball digne per a tothom*
- *Objectiu 9. Construir infraestructures resilients, promoure la industrialització inclusiva i sostenible i fomentar la innovació*
- *Objectiu 12. Garantir modalitats de consum i producció sostenibles*
- *Objectiu 13. Adoptar mesures urgents per combatre el canvi climàtic i els seus efectes*
- *Objectiu 15. Protegir, restaurar i promoure l'ús sostenible dels ecosistemes terrestres, gestionar els boscos de manera sostenible, combatre la desertificació, aturar i revertir la degradació del sòl, i aturar la pèrdua de la biodiversitat*

Per altra banda, l'article 52 de la Llei 21/2018, del 13 de setembre, d'impuls de la transició energètica i del canvi climàtic (Litecc), estipula que "Les properes revisions del Pla nacional de residus, elaborades d'acord amb les previsions de la Llei 25/2004, del 14 de desembre, de residus, han d'incorporar i fomentar l'economia circular". D'aquesta manera, el 2018 ja es feia referència a les relacions que hi ha entre les diferents estratègies mediambientals que es desenvolupen al país.

L'economia circular contribueix a la lluita contra el canvi climàtic, ja que, amb la disminució de consum de matèries primeres i d'energia també es redueix l'impacte ambiental, així com els nivells d'estrès sobre les espècies i els ecosistemes; així, augmenta la seva resiliència davant els efectes del canvi climàtic.

Andorra disposa, a més d'aquesta Estratègia nacional d'economia circular, de l'Estratègia nacional de la biodiversitat (ENBA, aprovada el 2016) i de l'Estratègia energètica nacional i de lluita contra el canvi climàtic (aprovada el 2021), i és necessari arribar a connectar-les entre elles amb vista a assolir una visió holística de les accions que en deriven.

A part de les millores ambientals, l'economia circular també ha de suposar una millora econòmica, ja que potencia l'estalvi i ha de permetre la creació de llocs de treball. Els models econòmics basats a compartir béns i serveis i a augmentar la desmaterialització mitjançant la digitalització i la intel·ligència artificial permetran ser menys dependents de les matèries primeres que falten a Europa.

3. L'Estratègia nacional d'economia circular

La Llei 25/2022, del 30 de juny, d'economia circular (LEC), preveu que, en el termini d'un any a partir de la seva entrada en vigor, s'aprovi l'Estratègia nacional d'economia circular. Aquest projecte ha de permetre al Govern planificar, coordinar i racionalitzar les accions, les mesures i els projectes encaminats a la consecució dels objectius definits, i establir un **full de ruta per impulsar la transició cap a l'economia circular**. Es tracta d'un document públic, elaborat pel ministeri responsable de medi ambient i aprovat pel Govern, que està a disposició dels ciutadans i que es **revisarà com a mínim cada cinc anys**.

L'Estratègia és, doncs, el document que recull el conjunt de totes les accions que estan encaminades a desenvolupar un model d'economia circular a Andorra.

Es tracta d'una **estratègia mixta** en el sentit que conté eixos sectorials amb accions molt específiques per a cada sector i eixos transversals o integradors que s'apliquen al conjunt dels sectors.

L'Estratègia segueix els principis de la Llei i la desenvolupa en diferents àmbits, com el consum sostenible i l'aplicació de la circularitat als principals sectors econòmics del país. Per això, la Llei preveu mesures per ajudar les empreses que vulguin innovar en aquest sentit, i ahora estableix que les administracions públiques s'han d'obligar a fomentar i impulsar l'economia circular aprofitant el rol important que tenen en l'economia nacional.

Concretament, l'Estratègia es desenvolupa d'acord amb les **13 finalitats** definides per la Llei 25/2022, del 30 de juny, d'economia circular (LEC):

1. *Impulsar models de consum més sostenibles.*
2. *Minimitzar el consum dels productes d'un sol ús.*
3. *Reduir el malbaratament alimentari.*
4. *Afavorir el desenvolupament econòmic, la creació d'ocupació i la generació de condicions que fomentin un desenvolupament sostenible desacoblat del consum de recursos no renovables.*

5. *Reduir la producció d'externalitats negatives en l'economia, amb la consegüent millora del medi ambient, de la vida i del benestar de les persones.*
6. *Potenciar l'eficiència en l'ús dels recursos.*
7. *Potenciar la innovació relacionada amb l'economia circular en les empreses.*
8. *Fomentar el disseny ecològic en productes i serveis.*
9. *Millorar la gestió de residus minimitzant-ne la generació i augmentant la reutilització i la reciclabilitat, i reduint la valorització energètica i, com a última via, l'eliminació, seguint la jerarquia de residus.*
10. *Vetllar perquè els productes i serveis siguin més durables, reutilitzables, actualitzables i reparables.*
11. *Sensibilitzar la ciutadania sobre el concepte d'economia circular.*
12. *Promoure l'ensenyament de l'economia circular a les escoles.*
13. *Potenciar la utilització d'esquemes i models d'economia circular per augmentar la resiliència i la solidaritat de l'economia andorrana.*

La missió d'aquesta Estratègia nacional d'economia circular és ***impulsar la transició cap a una economia circular en què es promogui un ús eficient dels recursos, i que impliqui el conjunt de la ciutadania i dels sectors productius del país i la col·laboració publicoprivada.***

L'objectiu principal de l'economia circular és ser més eficient en l'ús dels recursos i en la gestió dels residus que es generen.

L'Estratègia està prevista en **6 eixos i 21 programes d'acció**. Per cada programa s'ha definit un objectiu estratègic per garantir l'assoliment de la seva missió.

La visió a llarg termini és de ***posicionar Andorra com un referent en economia circular, en què el creixement econòmic es desacobla del consum de recursos naturals i de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle i en què la generació de residus disminueix progressivament fins a reincorporar totes les matèries al cicle productiu, tendint cap al residu zero.***

L'Estratègia nacional d'economia circular també **promou la participació de tota la societat**. En aquest sentit, el dia 23 de setembre del 2022, l'Estratègia va estar oberta a

un procés d'informació i participació de la ciutadania, dels sectors implicats, dels empresaris i de l'Administració pública, tal com estableix l'article 7.2 de la Llei.

El consumidor es troba al centre de l'economia circular i, mitjançant els seus hàbits, pot fer que la societat evolucioni positivament.

Per això, el consum sostenible és un dels eixos prioritaris per fer la transició cap a un model d'economia circular. Cal disminuir el consum de productes d'un sol ús, principalment els de plàstic. Cal sensibilitzar i informar entorn de la reparació i el lloguer en lloc de comprar, sempre que sigui possible, i cal potenciar el reciclatge i la millora en la gestió dels residus que es generen.

Alguns dels reptes principals que ja es dibuixen tenen a veure amb l'ús incontrolat del plàstic i dels productes d'un sol ús, i la lluita contra el malbaratament alimentari.

El camí cap a una economia circular és necessàriament progressiu i no es podrà fer en tots els sectors al mateix temps, però hi ha uns **sectors principals implicats** que, bé per la seva importància en l'economia del país, la seva relació directa amb el consum, la gestió d'estocs i la seva implicació en un canvi cap a models de consum més responsable, o bé per la seva important generació de residus i la seva capacitat de minimitzar-los i de millorar-ne la gestió, són actors prioritaris per a la transició cap a l'economia circular.

Degut a la necessitat d'un canvi d'hàbits de la població per impulsar un model d'economia circular, en el moment de començar a treballar en la Llei d'economia circular es va organitzar un sistema de **participació pública** amb enquestes, tant per via digital com telefònica, i sistemes interactius mitjançant la plataforma digital VISC per al conjunt de la població. La finalitat era recollir i integrar, en la mesura que fos possible, les propostes i opcions que la població està disposada a acceptar.

Els resultats de l'enquesta feta pel Centre de Recerca Sociològica de l'Institut d'Estudis Andorrans els mesos de febrer i març del 2020 assenyalen el següent:

- Pel que fa a la principal problemàtica d'Andorra en relació amb els residus, el 23% diu que és la falta de reciclatge i/o la conscienciació respecte d'aquest

àmbit; el 12%, que manquen contenidors i llocs de recollida per poder dur a terme un reciclatge millor; al 8% el preocupen la recollida i el posterior triatge i processament dels residus; el 5,5% diu que en general tot està bé; un 5% opina que el problema és la gestió dels residus en general i un altre 5% té queixes o el preocupa el forn incinerador (mencionen qüestions com el seu alt nivell de contaminació, que és massa petit o massa gran, o la seva situació, entre d'altres). La resta de qüestions no arriben al 5% de resposta i hi trobem problemes com l'excés de producció de residus, la brutícia a la muntanya o que el turisme produeix molts residus. Globalment, es posa en evidència que la població està preparada per a un canvi en les preferències de consum.

- El 87% dels enquestats diu que utilitza sempre o gairebé sempre bosses reutilitzables, el 10% fa servir tant bosses reutilitzables com d'un sol ús i només el 3% diu que sempre o gairebé sempre les bosses que fa servir són d'un sol ús.
- El 95% de la població enquestada considera positiu retornar les botelles de begudes i que a canvi et compensin.
- El 89% estima que la prohibició de bosses i altres objectes de plàstic d'un sol ús també és positiva.
- Pel que fa a l'aprovació de tributs, taxes i/o impostos per incentivar la reducció de deixalles i la seva reutilització i reciclatge, el 69% opina que aquesta mesura "està bé", el 23% que "està malament" i el 6% que "ni bé ni malament".
- La mesura més mencionada per conscienciar la societat per allargar la vida d'objectes i productes és, amb un 14% dels casos, educar, ensenyar, informar i conscienciar la població en general; en segon lloc, amb un 12% dels casos, fer campanyes publicitàries per informar i conscienciar la població; un 6% creu que s'ha de dur a terme aquesta feina però des de les escoles; un altre 6%, que s'han d'imposar multes o tributs a la població o els locals que no reciclin; un altre 6%, que s'ha de compensar o bonificar a l'hora de reciclar i reparar productes, i un altre 6%, que s'han d'eliminar els plàstics com les bosses d'un sol ús, els envasos o diversos components. La resta de mesures reben un 5% o menys de les respostes i hi trobem, per exemple, mesures com fomentar l'economia de segona mà, reduir el consum en general o augmentar el preu o posar impostos als productes nous.

- Referent als sistemes de recollida selectiva, l'11% de la població creu que s'hauria d'implantar la recollida porta a porta; el 34%, contenidors tancats, amb identificador d'usuari i obertura mitjançant targeta; i el 37,5%, un sistema mixt entre tots dos. El 10% diu que s'hauria de seguir com fins ara, el 3% proposa altres sistemes i el 5% no ho sap o no vol contestar.
- El 62% dels enquestats estaria disposat a pagar pels residus que genera, el 33% no i el 4,5% no ho sap o no vol contestar.
- Referent als àmbits que s'haurien de desenvolupar per tal d'allargar la vida dels objectes i recursos, la població enquestada proposa la formació, conscienciació i educació de la població (14%), l'àmbit de les reparacions (8%), els mercats de segona mà i punts d'intercanvi (7%) i tractar directament amb les empreses i fabricants per tal de prendre mesures al respecte (6%). La resta de propostes no arriba al 5% i hi trobem, per exemple, l'àmbit tèxtil (facilitat per recollir roba que es llença), eliminar l'obsolescència programada i l'àmbit automobilístic (fabricació de cotxes que durin més i contaminin menys).

Per altra banda, la Secretaria d'Estat d'Igualtat i Participació Ciutadana, mitjançant la plataforma VISC, va gestionar el procés participatiu, que va començar el 12 de març del 2020 i va finalitzar el 31 d'octubre del 2020. El procés va incloure una enquesta en format digital i una sèrie de missatges informatius en el compte de VISC a les xarxes socials de Facebook, Instagram i Twitter, per promocionar del procés i convidar la ciutadania a la participació. El sistema de reunions en grups de treball, previst per a la primavera del 2020, es va haver d'anul·lar a causa de la crisi de la COVID-19. Al tancament de l'enquesta, havien respost 168 persones.

De manera general, en aquesta segona enquesta es retroben les mateixes tendències que en l'anterior tant en el sistema actual de gestió, que es valora en 3/5 de manera general, com en les mesures que es poden aplicar per millorar la circularitat al país: la prohibició de les bosses de plàstic no suposa cap problema, igual que el sistema de dipòsit, devolució i retorn d'envasos, que tenen una acceptació molt bona, o fer pagar a qui més residus genera o qui recicla malament. Pel que fa als productes que s'han de prohibir de manera prioritària: la categoria d'*envasos* acumula 90 freqüències (el 23%

de les preferències), seguida de la de *bosses*, amb 60, i *safates i coberteria*, amb 33, respectivament, entre d'altres.

De la mateixa manera, pel que fa a les mesures més importants per avançar cap a un ús eficient dels recursos, 100 enquestats (20%) es decanten per l'*allargament de la vida útil dels productes*, 91 per *mesures de prevenció en la generació de residus*, 79 per la *donació, intercanvi i comerç*, 69 per la *reparació/restauració*, 67 per la *lluita contra tot tipus d'obsolescència*, 41 per la *compra verda*, 32 per la *implementació d'ecotaxes*, i 15 per la *limitació de la importació de productes*.

Pel que fa als productes que s'haurien de tractar de forma prioritària, un cop més, 126 enquestats (26%) es decanten per *envasos i embalatges*, 114 per *plàstics d'un sol ús*, 98 per *malbaratament alimentari*, 83 per *productes d'un sol ús*, 34 per *electrodomèstics*, 32 per *material de la construcció* i 5 per *tèxtil i calçat*.

En l'àmbit de les mesures prioritàries que cal incentivar per allargar la vida útil dels productes, 102 enquestats (23%) es decanten per l'*organització de serveis de préstec, lloguer i intercanvi de productes*, 81 per la *creació d'una pàgina web amb el màxim d'informació rellevant sobre la reutilització*, 79 per la *promoció d'activitats dirigides per professionals que orientin els ciutadans en la reparació d'objectes*, 74 per *donar continuïtat a les campanyes de conscienciació i sensibilització*, 63 per *crear una marca pròpia identificadora de la reutilització d'objectes i productes*, i 46 per *facilitar la possibilitat de fer donacions a empreses i associacions*.

Aquestes consultes han permès aprofundir el contingut del pla d'acció de l'Estratègia.

4. El pla d'acció de l'Estratègia

El pla d'acció de l'Estratègia s'articula en **6 eixos estratègics**.

Per avançar cap a un model més sostenible, és necessari modificar els nostres hàbits de **consum**, prevenint l'ús excessiu dels productes d'un sol ús, principalment els de plàstic, i el malbaratament dels aliments. En segon lloc, s'han de tenir en compte els principals **sectors productius** del país; sectors com l'agricultura, el comerç, la construcció i el turisme han d'integrar els principis de l'economia circular. També es tracta de millorar la gestió dels residus que es continuaran generant; per això la **gestió dels residus** en el marc de l'economia circular integra el Pla nacional de residus.

En l'àmbit social, cal tenir en compte que l'economia circular, tot i suposar una millora ambiental i econòmica, implica un canvi de model de societat que pot generar una incertesa que en freni l'acceptació social; per això s'ha previst un eix estratègic de **transició social** per sensibilitzar, educar i formar la població. A més, és necessari un increment d'informació a disposició del ciutadà per ajudar-lo a escollir en el seu rol de consumidor i millorar la seva manera de consumir.

En la línia de promoure els principis de l'economia circular també s'ha previst un eix al voltant del **rol exemplar de l'Administració**. Efectivament, les administracions, a Andorra com en la majoria de països, són un dels impulsors més importants de l'economia (s'estima que la contractació pública suposa el 14% del PIB total de la UE) i han de tenir aquest rol de demanda de béns i serveis procedents de l'economia circular, amb vista a engegar el canvi i enviar senyals inequívocs i positius a favor de la circularitat cap al sector privat.

Finalment, el darrer eix estratègic tracta de la **governança i el seguiment**, tant a escala nacional com internacional, dels avenços en economia circular, tant en relació amb el que fan els països veïns com en l'àmbit europeu i també mundial.

L'Estratègia cap a una economia circular a Andorra es divideix, doncs, en els **21 programes** continguts en els **6 eixos estratègics** següents:

Eix 1. Consum sostenible

Programa 1: Reducció dels productes d'un sol ús, sobretot plàstics

Programa 2: Prevenció del malbaratament alimentari i gestió dels residus alimentaris

Programa 3: Eficiència en l'ús de l'aigua

Programa 4: Consum energètic i mobilitat sostenible

Eix 2. Sistemes de producció i sectors econòmics

Programa 5: Promoció de noves oportunitats, innovació i recerca

Programa 6: Sector de la construcció

Programa 7: Sector turístic i de la restauració

Programa 8: Sector comercial

Programa 9: Sector agrícola i ramader

Programa 10: Circularitat dels boscos

Eix 3. Pla nacional de residus

Programa 11: Prevenció

Programa 12: Preparació per a la reutilització

Programa 13: Reciclatge

Programa 14: Responsabilitat ampliada del productor (RAP) per sectors

Programa 15: Seguiment de les instal·lacions de gestió de residus

Programa 16: Governança, avaluació i seguiment del Pla

Eix 4. Transició social

Programa 17: Informació, sensibilització i divulgació

Programa 18: Formació

Eix 5. Rol exemplar de l'Administració

Programa 19: Contractació pública

Programa 20: Circularitat a l'Administració pública

Eix 6. Governança i seguiment

Programa 21: Governança, avaluació i seguiment de l'Estratègia

Eix 1. Consum sostenible

Actualment el nostre consum es basa en criteris principalment tècnics i econòmics a l'hora d'escollir un producte, però cal que els **factors mediambientals** s'incorporin també en aquests **criteris per canviar els nostres models de consum**. Igualment, cal que els ciutadans vagin integrant nous costums que actualment tenen poca implantació, com la reparació o el lloguer en lloc de la compra de productes nous. En aquesta mateixa línia, i lligat amb el programa 2, poden entrar en joc noves oportunitats, com per exemple la servitització.¹

Per això, **el consum sostenible és un dels eixos prioritaris per fer la transició cap a un model d'economia circular**.

Per tant, per avançar cap a l'economia circular cal **promoure un consum de béns i serveis més sostenibles**, amb una atenció especial als **productes d'un sol ús, principalment els de plàstic**. També cal incidir en la **lluita contra el malbaratament alimentari** així com en **l'eficiència en l'ús de l'aigua**, reduint-ne el consum per persona, i en una reducció del **consum energètic** i una millora de **la mobilitat cap un model més eficient i sostenible**.

Programa d'acció 1: Reducció dels productes d'un sol ús, sobretot plàstics

L'elevada funcionalitat i el cost relativament baix dels **plàstics** fan que sigui un producte omnipresent en la nostra vida. El seu ús creixent per a utilitzacions efímeres i el fet que sovint no es dissenyi per ser apte per a la reutilització o inclús per al reciclatge, així com la seva gran capacitat de dispersió, han provocat que, en el marc de l'economia circular, els productes de plàstic d'un sol ús estiguin en el punt de mira de les directives europees. Aquests productes representen la meitat dels residus de plàstic que es troben a les platges del Mediterrani i són principalment productes de consum quotidià que es llencen després de ser utilitzats un cop: palletes de beguda, bastonets de les orelles, etc., i per a molts dels quals hi ha alternatives al mercat sense plàstic. És necessari un

1. Procés a partir del qual una empresa passa a oferir, com a valor addicional, un conjunt de serveis associats als productes que comercialitza.

canvi d'hàbits en les accions quotidianes, com el fet de prescindir de les bosses de plàstic i altres productes amb aquestes característiques i consumir menys productes envasats sobretot en plàstics.

Els resultats de les enquestes efectuades durant el 2020 a Andorra mostren que una gran part de la població està preparada per a aquest canvi, probablement perquè s'han fet nombroses campanyes per assenyalar els productes de plàstic d'un sol ús com a nocius per al medi ambient, principalment la fauna, i també perquè ja s'han posat al mercat nombrosos productes que els substitueixen.

En el marc de les enquestes fetes a la població, trobem que el **89%** dels enquestats diu que la **prohibició de bosses i altres objectes de plàstic d'un sol ús “està bé”** (CRES). I 127 dels 168 enquestats estan **totalment a favor de la prohibició de bosses de plàstic d'un sol ús** (VISC).

La Llei 25/2022, del 30 de juny, d'economia circular (LEC), ja preveu accions importants en aquest sentit tant per als productes de plàstic d'un sol ús amb alternativa, per als quals marca la prohibició de produir-los, importar-los i introduir-los al mercat, com per als productes de plàstic d'un sol ús sense alternativa per l'estat actual de la tècnica, per als quals estableix la necessitat de disposar d'un programa per reduir-ne el consum amb objectius de reducció, accions que cal adoptar per assolir-los, indicadors per mesurar-ne l'evolució i el corresponent pla de reducció amb dades quantitatives i mesurables.

Finalment, pel que fa a la resta de productes d'un sol ús, alguns es poden prohibir si disposen d'alternatives més sostenibles i més respectuoses amb els principis de l'economia circular i el Govern en fixa la llista per decret, si no es pot establir un programa per reduir-ne el consum amb les principals accions que calgui desenvolupar o reglamentar les característiques relatives al seu disseny.

L'objectiu estratègic d'aquest programa d'acció és **d'impulsar polítiques de reducció del consum de productes de plàstic d'un sol ús**.

Les **accions estratègiques** que cal dur a terme per tal d'assolir l'objectiu estratègic són:

1. *Fer campanyes de comunicació per promoure el canvi d'hàbits*
2. *Ampliar la prohibició dels productes de plàstic d'un sol ús amb alternativa*
3. *Informar i treballar conjuntament amb els actors implicats sobre les alternatives als productes d'un sol ús i les prohibicions*
4. *Prohibir les bosses de plàstic d'un sol ús*
5. *Establir un pla de reducció dels productes de plàstic d'un sol ús sense alternativa*
6. *Crear un pacte nacional per reduir els envasos plàstics*
7. *Analitzar els productes d'un sol ús que no són de plàstic i establir propostes de reducció o de prohibició*

Aquest programa d'acció té relació amb els punts 5 i 23 de l'Acord de reconeixement de la crisi climàtica i de declaració de l'estat d'emergència climàtica i ecològica:

1. *Impulsar polítiques que redueixin el consum, per evitar la producció de residus innecessaris*
2. *Prevenir la generació de residus mitjançant la prohibició dels plàstics d'un sol ús a partir de l'1 de gener del 2021, fomentar l'ús de l'aigua de l'aixeta, especialment al sector hoteler, promoure la reducció de l'ús d'aigua embotellada i implementar un sistema de devolució i retorn*

Programa d'acció 2: Prevenció del malbaratament alimentari i gestió de residus alimentaris

La lluita contra el **malbaratament alimentari** és una de les fites dels Objectius de desenvolupament sostenible de l'Agenda 2030 de les Nacions Unides per erradicar la pobresa, protegir el planeta i garantir la prosperitat per a tothom. Segons la FAO, al món es perden 1.300 milions de tones d'aliments a l'any des del camp fins al consum final; això equival a un terç dels aliments produïts. Només amb la meitat d'aquestes pèrdues es podria alimentar tota la població que passa gana al món.

Quan es fan malbé els aliments també es malbaraten l'aigua i el sòl, així com els productes químics i els combustibles i l'energia necessaris per cultivar-los i transportar-los. Això té un gran impacte sobre la biodiversitat, la qualitat de l'aire i les emissions de

gasos amb efecte d'hivernacle. A més, representa uns costos de gestió dels residus en què es transformen.

Per prevenir el malbaratament cal actuar en totes les etapes de la cadena alimentària, des de la producció fins a la distribució i el consum, ja sigui als comerços, als restaurants o en l'àmbit domèstic.

Amb la Llei 25/2022, del 30 de juny, d'economia circular (LEC), es vol promoure la venda de productes a granel i evitar, sempre que sigui possible, utilitzar envasos d'un sol ús. A més els distribuïdors han d'evitar amb totes les accions possibles que els aliments esdevinguin residus.

En el sector de la restauració col·lectiva (incloent-hi establiments educatius, per a la gent gran, el centre hospitalari, centres sociosanitaris i similars) serà obligatori servir productes locals d'Andorra almenys un cop al mes sempre que sigui possible i introduir en els menús, en la mesura que sigui possible, aliments que s'hagin obtingut per procediments de producció certificada que siguin respectuosos amb el medi ambient, a més d'adaptar les racions per reduir les restes.

Els establiments de restauració han de facilitar que els seus clients s'emportin la beguda i els aliments emplatats que no hagin consumit.

L'article 14 de la Llei estipula que l'Estratègia d'economia circular ha de contenir un programa de prevenció del malbaratament alimentari que inclogui, entre altres coses, els indicadors necessaris per mesurar-ne l'evolució. A més, aquest programa ha de comptar amb accions de sensibilització, orientades a conscienciar la societat sobre els beneficis de l'aprofitament alimentari.

Per a Andorra, com per a molts altres països, el primer pas per saber si assolim l'objectiu internacional és estimar el malbaratament al país. Aquesta estimació es pot fer d'acord amb les dades dels països veïns amb els quals podem suposar que tenim models de consum similars, com també segons càlculs efectuats a Andorra.

A més de conèixer la dada del malbaratament també s'han de posar en marxa mesures per prevenir-lo i s'han de reduir les pèrdues en totes les etapes de la cadena, des de la producció i l'elaboració fins a la distribució i el consum.

S'estima que cada any es converteixen en residus a Europa entre un 30% i un 50% dels aliments comestibles i en bon estat al llarg de tota la cadena agroalimentària fins a arribar al consumidor. Actualment a escala europea s'està desenvolupant un indicador per poder mesurar l'evolució del malbaratament alimentari. Segons les dades disponibles, a Europa se situa al voltant d'uns 150 kg/habitant/any.²

Durant els mesos de maig i juny del 2021 es va fer una prova pilot de càlcul de dos setmanes als menjadors escolars aprofitant que es fa la recollida selectiva dels residus de matèria orgànica a la vall central. Dotze menjadors van participar en la campanya. De mitjana, l'empresa adjudicatària del servei de recollida recull 60,1 kg de residu orgànic al dia per menjador, i això suposa una mitjana de 154,5 g/persona/dia. Si es descompta la quantitat que correspon als residus no comestibles, s'obté una mitjana de malbaratament alimentari de 111,8 g/persona/dia. El malbaratament alimentari varia considerablement entre menjadors i segons el menú. Considerant que hi ha 10.700 alumnes al país i 175 dies lectius, es pot fer una aproximació del malbaratament alimentari als menjadors escolars de més de 200 tones anuals.

Es disposa de les dades relatives a les quantitats recollides selectivament de residus de matèria orgànica als grans centres comercials declarats com a productors singulars, així com en hotels i restaurants que participen en aquesta recollida de manera voluntària; es desconeix, però, quina proporció d'aquests residus constitueix malbaratament alimentari. Així mateix, es disposa de dades d'aliments i begudes que esdevenen no aptes per al consum i s'acaben gestionant com a residus. La millora en el coneixement i el seguiment de les dades, la millora en la gestió dels estocs i l'establiment de sistemes interns per evitar que els aliments esdevinguin residus, així com la promoció dels bancs

² Eurostat ha elaborat una estimació preliminar d'un indicador sobre el malbaratament alimentari en la UE-28. Segons aquests càlculs, el malbaratament d'aliments en la UE va ser de 76 milions de tones el 2014, que equivaldrien a uns 149 kg per càpita.

d'aliments, són accions clau per aplicar la jerarquia de prevenció del malbaratament alimentari establerta en la Llei 25/2022, del 30 de juny, d'economia circular (LEC).

L'objectiu estratègic d'aquest programa d'acció és de **reduir el malbaratament d'aliments un 50%, segons l'Objectiu de desenvolupament sostenible (ODS) 12.3, amb l'horitzó 2030.**

Les **accions estratègiques** que cal dur a terme per tal d'assolir l'objectiu estratègic són:

- 1. Establir un pla de prevenció del malbaratament alimentari*
- 2. Establir un pla de comunicació específic per sensibilitzar i conscienciar la societat en la prevenció del malbaratament alimentari*
- 3. Informar i treballar conjuntament amb els actors implicats sobre les obligacions normatives i les alternatives*
- 4. Definir una metodologia de càlcul del que suposa el malbaratament alimentari a Andorra i elaborar un inventari anual*
- 5. Fer el seguiment de les quantitats de residus alimentaris caducats (gestionats mitjançant gestors)*
- 6. Promoure l'educació en matèria de nutrició alimentària, alimentació sostenible i malbaratament alimentari*

Programa d'acció 3: Eficiència en l'ús de l'aigua

A Andorra, l'aigua de l'aixeta és d'una qualitat molt bona. Cal prioritzar-ne el consum i estalviar així l'impacte que suposa la producció, l'emmagatzematge i el transport d'aigua embotellada i la gestió de les ampolles buides que esdevenen un residu.

Segons una enquesta del CRES de l'any 2020, el 49% dels enquestats diu que només beu aigua de l'aixeta, el 37% que només consumeix aigua envasada o embotellada i el 15% restant, que en pren dels dos tipus. El 2013, el 41% dels enquestats va respondre a la mateixa pregunta que només bevia aigua de l'aixeta i el 48% restant, que només consumia aigua embotellada o envasada. Per tant, sembla que en aquests set anys hi ha hagut un canvi favorable, encara que moderat, en els hàbits de la població del país.

Amb la Llei 25/2022, del 30 de juny, d'economia circular (LEC), els establiments de la restauració estan obligats a servir aigua de l'aixeta gratuïtament i a indicar de manera visible a la seva carta o a l'establiment la possibilitat per als consumidors de demanar aigua de l'aixeta de franc.

També la Llei 25/2022, del 30 de juny, d'economia circular (LEC), estableix, en el marc del rol exemplar de l'Administració, que els edificis públics i les escoles han de disposar d'un sistema de distribució d'aigua no envasada. Les accions per promoure el consum de l'aigua de l'aixeta tindran un impacte important en la generació de residus d'envasos, però també són importants per sensibilitzar la població sobre el consum sostenible i promocionar l'aigua com un recurs valuós, indispensable per a la vida, que s'ha de conservar i gestionar per garantir-ne la qualitat i la disponibilitat.

L'aigua és un recurs fonamental dins de l'economia circular i s'ha de treballar per aconseguir-ne un ús sostenible. Els esforços s'han de centrar a promoure una reducció i optimització del consum d'aigua. Si bé la reutilització d'aigua no s'ha considerat una prioritat d'actuació, cal considerar el seu potencial desenvolupament.

En els darrers anys, el consum d'aigua a Andorra és relativament constant, al voltant de 160 litres/habitant/dia, i es considera que es pot establir un objectiu a l'horitzó 2035 de disminució del consum d'aigua per assolir els 150 litres/habitant/dia, tenint en compte la població equivalent.

A escala internacional, el CMNUCC reconeix la vulnerabilitat de tots els països als efectes del canvi climàtic, i un dels reptes en matèria d'adaptació al canvi climàtic és acompanyar els actors del territori davant l'escassetat hídrica i les sequeres als Pirineus, de manera que les accions previstes per fer un consum sostenible de l'aigua són clau per assegurar un territori més resilient als efectes del canvi climàtic.

Tot i que a Andorra no s'han patit nombrosos episodis severos de manca d'aigua, tenint en compte els possibles impactes sobre les precipitacions del canvi climàtic i de la disponibilitat del recurs, és important continuar conscienciant la població sobre la necessitat d'estalviar aquest recurs i d'aquesta manera situar el consum d'aigua a Andorra sota el llindar dels 150 litres/habitant/dia, considerant la població equivalent.

Una altra de les problemàtiques que han sorgit darrerament gira entorn de la millora del coneixement de l'impacte que els microplàstics tenen sobre les masses d'aigua. Aquest fet és relativament desconegut i es requereix més investigació per millorar la nostra comprensió de les fonts i els impactes dels microplàstics en l'aigua i en el conjunt de les cadenes derivades del consum d'aigua. S'han de desenvolupar solucions innovadores que n'evitin la disseminació i en millorin la captura. En aquest àmbit Andorra ha participat en el projecte Plasticopyr, que té per objectiu prevenir l'acumulació de plàstics en els ecosistemes de muntanya del Pirineu andorrà, català i francès i evitar-ne el transport cap al mar, i respon al repte de fer compatible el turisme amb la conservació i la millora dels ecosistemes fluvials de muntanya. Aquest projecte s'acaba el 2022.

L'objectiu estratègic d'aquest programa d'acció és de **situar per sota dels 150 litres per persona i dia el consum d'aigua, considerant la població equivalent**, és a dir, la població resident i tots els visitants i turistes.

Les **accions estratègiques** que cal dur a terme per tal d'assolir l'objectiu estratègic són:

- 1. Fer campanyes de sensibilització prop dels actors implicats sobre el consum d'aigua i el cost del cicle de l'aigua*
- 2. Redactar i aprovar la nova llei de l'aigua per impulsar els principis de l'economia circular en temes de reaprofitament de les aigües i d'augment de l'ús eficient de l'aigua en tots els sectors i al llarg de tota la xarxa, des de la captació fins al punt final de consum*
- 3. Calcular la petjada hídrica de l'economia del país i donar resposta així al punt 20 de la declaració de l'estat d'emergència climàtica i ecològica*
- 4. Promoure la instal·lació de comptadors individuals que permetin el repartiment de costos de forma equitativa entre els diversos usuaris en funció dels consums*

Programa d'acció 4: Consum energètic i mobilitat sostenible

L'economia circular presenta sinergies amb diferents polítiques ambientals, però si se n'ha de destacar una és la política de lluita contra el canvi climàtic. L'economia circular contribueix a la disminució de l'emissió de gasos d'efecte d'hivernacle (GEH) a

l'atmosfera i pot desenvolupar un paper essencial en l'assoliment de les obligacions establertes en l'Acord de París.

El programa I de l'Estratègia energètica nacional i de lluita contra el canvi climàtic que deriva de la Litecc té com a objectiu la descarbonització, ja que aquesta Estratègia persegueix la neutralitat en carboni el 2050. El concepte de *neutralitat en carboni* ha permès sensibilitzar una gran diversitat d'actors davant del repte de la lluita contra el canvi climàtic.

Així mateix, també cal augmentar la producció nacional d'energies renovables per reduir la dependència energètica i crear economia local i llocs de treball.

Cal recordar que a Andorra el sector energètic representa el 96% de les emissions globals de GEH, i la seva descarbonització i el foment de les energies renovables són condicions clau per assolir els objectius de reducció més exigents. Dins d'aquest sector, aproximadament el 59% de les emissions corresponen al consum energètic associat a la mobilitat i un 24% al consum energètic dels sectors residencial, comercial i institucional.

L'Estratègia nacional de mobilitat sostenible, aprovada al setembre del 2021, preveu un conjunt de fites i accions fins a l'horitzó 2030 encaminades a un canvi de model de mobilitat, més sostenible, connectada i segura, que en permeti la descarbonització.

Tot i que la resta de sectors econòmics contribueix en menys del 3% a les emissions de GEH nacionals, i tenint en consideració que les accions de mitigació sovint representen sinergies entre elles, el programa de descarbonització també preveu fomentar l'economia circular com un nou model econòmic que afavoreix l'estalvi de recursos, principalment de materials, d'energia i d'aigua, i que genera menys emissions que els models lineals de consum que s'han desenvolupat fins ara.

L'objectiu estratègic d'aquest programa d'acció és d'aconseguir el conjunt de fites i accions conjuntes previstes a la Litecc i a l'Estratègia energètica nacional i de lluita contra el canvi climàtic.

L'**acció estratègica** que cal dur a terme per tal d'assolir l'objectiu estratègic és establir actuacions per mantenir sinergies entre les estratègies d'economia circular i energètica nacional i de lluita contra el canvi climàtic.

Eix 2. Sistemes de producció i sectors econòmics

El **sistema de producció** ha de permetre la introducció d'una part important de **materials reciclats** i avançar cap a un model en què el productor es fa responsable del producte durant tota la seva vida útil, fins que el recupera per **integrar-lo de nou en el sistema productiu**.

Andorra és un país **poc industrialitzat que produeix pocs béns**. Per això alguns aspectes de l'economia circular, com el disseny ecològic o la lluita contra l'obsolescència prematura, són difícils d'aplicar al país.

En aquest sentit, per garantir la transició cap a una economia circular, cal fomentar la **promoció de noves oportunitats, la innovació i la recerca** i treballar en accions concretes amb **els sectors econòmics** que poden afavorir aquest canvi.

La Llei 25/2022, del 30 de juny, d'economia circular (LEC), preveu ajuts **a la promoció de l'economia circular** per afavorir la creació d'empreses, activitats i projectes que contribueixin de manera substancial a accelerar la transició cap a l'economia circular, millorant l'eficiència en l'ús dels recursos, promovent la prevenció en la generació de residus i la creació de llocs de treball verd, així com per promoure actuacions i estudis relacionats amb l'economia circular, especialment pel que fa a les noves tecnologies i al disseny ecològic de productes i serveis considerant la totalitat del seu cicle de vida.

Així mateix, la Llei preveu un objectiu per augmentar el percentatge d'empreses basades en esquemes d'economia circular un 25% l'any 2035. En aquest sentit, caldrà desenvolupar un índex que mesuri la circularitat de les empreses i fomentar la transició cap a la circularitat de les empreses.

El sector de la **construcció** té un paper important en l'**economia circular per sectors econòmics**, pel gran potencial que té per reutilitzar els residus que genera com a matèries primeres. Cal promoure l'economia circular en tot el cicle de vida de les construccions, des del mateix disseny, que ha de permetre incorporar el màxim de material reciclat, fins a la possibilitat de recuperar materials quan escaigui, minimitzant sempre que sigui possible la deposició en abocadors.

També s'hi inclouen mesures específiques per al **sector turístic i de la restauració**. Els titulars dels establiments del sector turístic i de la restauració han de vetllar per evitar els productes de benvinguda i gentileses, i per reduir els productes d'un sol ús i no posar a disposició dels clients productes alimentaris en monodosi, així com prevenir el malbaratament alimentari. A més, la Llei incorpora l'obligació de servir gratuïtament aigua de l'aixeta i de publicitar-ho de forma visible en l'establiment. Cal remarcar que el 2023 els establiments de restauració ràpida hauran de facilitar coberts i vaixel·la reutilitzables per al consum en l'establiment.

També es té en compte la capacitat que té el **sector comercial** de potenciar l'economia circular, sobretot quant a la disminució dels productes d'un sol ús i concretament dels envasos. Els titulars dels establiments del sector comercial han de permetre als clients d'aportar els seus propis envasos reutilitzables i desfer-se dels residus d'envasos i de paper/cartró, entre d'altres, comprats a l'establiment.

L'**agricultura i la ramaderia** tenen un impacte important sobre el paisatge d'Andorra i el seu atractiu turístic. Els productes es comercialitzen principalment al país en un circuit curt que respecta, doncs, els principis de l'economia circular, a més de minimitzar els costos econòmics i ambientals.

Finalment, l'aplicació de la **circularitat als boscos** a través de la gestió sostenible dels recursos forestals genera sinergies econòmiques positives a més d'altres externalitats positives, com són la conservació de la biodiversitat, la millora del paisatge, la seva funció com a embornal de CO₂, la seva funció lúdica i la protecció contra riscos naturals i contra l'erosió del sòl.

Programa d'acció 5: Promoció de noves oportunitats, innovació i recerca

Per avançar cap a l'economia circular, cal fomentar la transició fent créixer iniciatives privades.

Cal que els actors implicats puguin treballar conjuntament i es disposa de les entitats que ho permeten. A més, cal que les empreses ofereixin més serveis que aportin un valor afegit i menys productes en un procés de servitització i que els consumidors estiguin disposats a contribuir a la desmaterialització del consum.

El full de ruta del Govern previ a la COVID-19 va ser reavaluat el 2020 tenint en compte els impactes econòmics i socials provocats per la crisi sanitària, amb la finalitat de marcar prioritats orientades a la recuperació i de fer d'Andorra un país resiliència, sostenible i global sense perdre de vista les fites que es volen aconseguir.

En aquest nou pla, anomenat H23, la iniciativa 8, intitulada *L'aparició de nous sectors d'activitat econòmica com a prioritat*, es desglossa en tres accions; la 8.1 és "Promoure el desenvolupament d'iniciatives empresarials vinculades a l'economia circular", que es detalla en dos punts:

- Redactar un pla d'economia circular que serveixi com a guia a les empreses per reduir el malbaratament alimentari i minimitzar la generació de productes de rebuig i residus, i que fomenti la reutilització de materials i el reciclatge per allargar la vida útil dels productes d'acord amb el que estableix la Llei 25/2022, del 30 de juny, d'economia circular (LEC).
- Incentivar la creació d'iniciatives empresarials mitjançant la convocatòria d'ajuts.

En aquest sentit, la Llei preveu, en l'article 23, la possibilitat que el Govern creï uns ajuts destinats principalment a empreses privades i agrupacions o associacions empresarials, col·legis professionals o associacions en general, amb la finalitat de promoure l'economia circular, sobretot a través de la innovació, per crear empreses i llocs de treball verds, actuacions o campanyes a favor de l'economia circular, i de la promoció dels aspectes ambientals dels productes i dels serveis.

Així mateix, en relació amb el desenvolupament econòmic, un dels objectius mínims bàsics de la Llei és augmentar un 25%, l'any 2035, el percentatge d'empreses basades en esquemes d'economia circular.

A més des de l'Administració es posarà en marxa el **distintiu d'economia circular**, amb la finalitat de donar suport i reconeixement als establiments, empreses i entitats que contribueixen substancialment a la transició cap a l'economia circular. Aquest distintiu s'ha de desenvolupar i s'hi ha de donar valor per fer-lo atractiu tant per a les empreses com per als consumidors.

La recerca i la innovació també són fonamentals per incidir sobre el canvi. Algunes de les possibles línies de recerca i innovació que es poden desenvolupar són les següents:

- 1 Analitzar el desenvolupament i l'impacte de les ecoetiquetes en l'àmbit de l'economia circular i el turisme.
- 2 Treballar el potencial de la recerca genòmica en la identificació de nous usos de materials i recursos naturals autòctons per al desenvolupament d'un sector de bioeconomia.
- 3 Analitzar el potencial de la fabricació 3D i les col·laboracions amb xarxes de tallers de fabricació digital (Fab Lab) internacionals en l'àmbit de la reducció de residus, la reparació i el reemplaçament de peces i materials.
- 4 En el marc del projecte d'Andorra com a (Living Lab) d'innovació oberta, fomentar el país com un entorn per poder testear i prototipar de forma àgil idees, projectes, productes o serveis en l'àmbit de l'economia circular.

Finalment, cal implicar tots els sectors de l'economia i especialment els que tenen un fort impacte sobre el PIB i que no disposen d'un programa d'acció específic, com les activitats financeres i asseguradores o les activitats immobiliàries.

L'objectiu estratègic d'aquest programa d'acció és de **fer créixer iniciatives que vagin en el sentit de l'economia circular, amb la col·laboració del sector privat**. Cal cohesionar els actors del sector privat per crear valor i assolir nivell de qualitat.

Les **accions estratègiques** que cal dur a terme per tal d'assolir l'objectiu estratègic són:

- 1. Fer seguiment del programa d'ajuts a la promoció de l'economia circular previstos a l'article 23 de la Llei*
- 2. Desenvolupar i posar en marxa el distintiu d'economia circular*
- 3. Desenvolupar un índex per classificar les empreses basades en esquemes d'economia circular*
- 4. Cercar els sectors més favorables per fomentar l'economia circular, especialment la servitització i l'ecodisseny, a través d'Andorra Recerca i Innovació*
- 5. Promoure el desenvolupament de l'economia circular, a través d'actors públics i privats*

Programa d'acció 6: Sector de la construcció

S'estima que els residus de la construcció i la demolició constitueixen més del 35% dels residus de la UE i tenen un ampli potencial de millora a través de tècniques de reciclatge. El principal problema és que els materials valuosos no sempre s'identifiquen correctament ni es recullen per separat per ser valoritzats adequadament.

Per altra banda, s'estima que a la UE les emissions de GEH degudes a l'extracció dels materials i a la resta dels processos de construcció representen entre el 5% i el 12% de les emissions totals.

La Llei inclou un article sobre l'economia circular en el sector de la construcció amb un conjunt d'obligacions previstes per afavorir la transició d'aquest sector cap a una circularitat més gran.

Per això, cal desenvolupar la normativa sobre construcció amb l'objectiu que les obres es projectin, es construeixin i es demoleixin de manera que la utilització dels recursos sigui sostenible i garanteixi la durabilitat, la reutilització i la reciclabilitat dels materials després de la demolició. A vegades, la reglamentació tècnica de construcció i edificació, atenent exclusivament criteris de seguretat i salut, estableix exigències que de forma no justificada limiten directament o indirectament la reutilització de materials i productes. Per revertir aquesta situació cal analitzar la reglamentació tècnica i identificar les possibilitats per reutilitzar materials i productes reciclats i incorporar aspectes relacionats amb la sostenibilitat. També és necessari promoure la segregació en origen

i el triatge dels residus de la construcció i la demolició per augmentar el reciclatge i la valorització i millorar el funcionament dels centres de triatge per garantir un millor reaprofitament dels materials i assegurar una bona gestió dels residus, posant una atenció especial en els perillosos i minimitzant la deposició en abocadors.

Cal desenvolupar tècnicament els aspectes relacionats amb regulació de la fi de condició de residu i la declaració de subproductes, especialment importants en el sector de la construcció. Aquesta regulació deixa la porta oberta a la possibilitat d'establir una borsa per a la utilització de subproductes, la reutilització de terres i pedres d'excavació fora de l'àmbit de la mateixa obra i l'aprofitament de la capa de terra vegetal en les obres, entre d'altres.

Finalment, atès l'interès del sector, es desenvoluparà un *passaport de materials* per promoure la identificació i la traçabilitat dels materials, integrant els criteris de la circularitat en la concepció del projecte i en la seva desconstrucció, i pensant en la reutilització i el reciclatge dels materials i elements al final de la vida útil de la construcció.

Tot aquest ventall d'accions ha d'estar recollit en guies tècniques sobre els diferents temes.

Per la seva banda, la UE ha previst un conjunt de mesures per incloure la circularitat en el sector de la construcció, principalment la *Strategy for a sustainable built environment* actualment en curs.

L'objectiu estratègic d'aquest programa d'acció és de **disposar del 70% dels residus de la construcció valoritzats (Directiva 2008/98).**

Les **accions estratègiques** que cal dur a terme per tal d'assolir l'objectiu estratègic són:

1. *Fixar reglamentàriament, per a determinats productes de construcció, els continguts mínims de materials reciclats i reutilitzats*
2. *Establir objectius de reciclatge per als residus d'excavacions, construcció i demolició i les seves fraccions*

3. *Fer el seguiment en la planificació de les zones industrials definides que permeti l'emmagatzematge de materials que puguin ser reutilitzats*
4. *Elaborar guies tècniques d'economia circular per a la construcció que permetin, entre altres aspectes, incorporar el criteri de circularitat en la contractació pública*
5. *Definir el concepte de responsabilitat ampliada del productor en el sector de la construcció*
6. *Treballar amb els actors implicats per promoure sistemes innovadors en l'ecodisseny, la construcció o la renovació i la demolició dels edificis*
7. *Desenvolupar amb els actors implicats un mercat/web d'intercanvi de materials de desconstrucció o un centre nacional d'intercanvi*
8. *Desenvolupar amb els actors implicats el model de passaport de materials per a una millor traçabilitat dels materials i dels productes*
9. *Sensibilitzar sobre la importància de segregar en origen*
10. *Minimitzar els volums d'excavació i l'eliminació de terres en abocadors*

Programa d'acció 7: Sector turístic i de la restauració

El turisme és un dels sectors més importants de l'economia andorrana, amb un important nombre de turistes que ens visiten cada any. Les tendències actuals en l'àmbit del turisme, tot i que la crisi de la COVID-19 ha modificat el panorama mundial, semblen anar cap a un nou model, més preocupat per les temàtiques ambientals que no ho havia estat mai. Efectivament, aspectes com l'eficiència energètica i el canvi climàtic, així com la presa en compte de la riquesa del paisatge i de la biodiversitat, també són importants per al futur del sector, que veu com les preferències dels clients tenen cada cop més en compte els aspectes mediambientals a l'hora d'escollir un destí.

Per aquests motius, és important que Andorra faci un esforç per augmentar l'oferta de productes relacionats amb l'ecoturisme, ja sigui quant a allotjaments, ja sigui amb altres tipus de productes, i també que limiti les activitats que poden tenir efectes negatius sobre el medi. Per això, és necessari identificar zones on es produeixen aquests impactes i gestionar-los en conseqüència.

En l'àmbit de l'oferta d'allotjaments turístics cal promoure que s'avanci cap a allotjaments més sostenibles que tinguin en compte l'eficiència energètica, si pot ser des del disseny de l'edifici. També és important promoure els circuits curts potenciant al màxim els proveïdors locals.

S'ha desenvolupat un distintiu basat en uns criteris establerts al reglament d'ecoetiqueta: **el Distintiu de sostenibilitat**, per permetre als allotjaments de fer una autoavaluació de la seva situació quant a criteris ambientals i, si escau, assolir la certificació. El Distintiu de sostenibilitat per a allotjaments turístics és un mecanisme voluntari de valoració i qualificació ambiental que, de manera oficial, certifica que aquell servei és considerat com a més eficient mediambientalment que la resta dins d'una determinada categoria. L'obtenció d'aquest distintiu afavoreix en la suma de punts establerts en el Decret del Reglament regulador de la classificació d'establiments d'allotjament turístic de la modalitat hotelera, en l'apartat VI: *Eines d'assegurament d'atenció al client*, punt 314: "Disposar d'una certificació de qualitat o ambiental oficial (nacional o europea)"; així doncs, es valorarà amb 20 punts addicionals en el simulador de la categoria dels hotels.

Per altra banda és important que es facin formacions a les empreses i persones que treballen en activitats de natura. El desenvolupament reglamentari de la Llei 7/2019, del 7 de febrer, de conservació del medi natural, de la biodiversitat i del paisatge disposa, en l'article 41, que el Govern ha d'establir per via reglamentària la relació de les activitats professionals susceptibles de provocar un impacte en el medi natural i els requisits que ha de complir cadascuna. El Reglament aprovat l'agost del 2021 marca com a principal requisit l'obtenció, per part dels professionals que duguin a terme aquestes activitats professionals, d'un reconeixement que acrediti que s'ha seguit una formació en coneixement de la protecció i la conservació del medi natural d'Andorra.

Així mateix, aquest programa d'acció inclou l'acció prevista al punt 20 de l'Acord de reconeixement de la crisi climàtica i de declaració de l'estat d'emergència climàtica i ecològica, pel que fa a fomentar l'ús de l'aigua de l'aixeta, especialment al sector hotelier, promoure la reducció de l'ús d'aigua embotellada i implementar un sistema de devolució i retorn.

Totes les accions sobre el consum de l'aigua de l'aixeta també s'apliquen pel que fa al sector hotelier i de la restauració.

L'objectiu estratègic d'aquest programa d'acció és de **promoure els principis d'economia circular en el sector turístic i de la restauració.**

Les **accions estratègiques** que cal dur a terme per tal d'assolir l'objectiu estratègic són:

- 1. Fer campanyes de comunicació per promoure el canvi d'hàbits*
- 2. Acompanyar els actors implicats i fer el seguiment de les mesures de promoció dels principis de l'economia circular previstes a l'article 27 de la Llei, concretament per a la prevenció del malbaratament alimentari i servir aigua de l'aixeta gratuïtament*
- 3. Promoure l'eficiència en l'ús de l'aigua i l'energia i la millora en la generació de residus en les estacions de muntanya, els hotels i altres activitats relacionades directament amb el turisme*
- 4. Promoure el concepte de compra verda al sector turístic i de la restauració*
- 5. Promoure l'ús de productes locals i circulars*
- 6. Sensibilitzar sobre la prevenció del malbaratament alimentari*
- 7. Elaborar una guia de sensibilització dirigida al sector de la restauració per eliminar els productes alimentaris en monodosi i altres de difícil gestió*

Programa d'acció 8: Sector comercial

La Llei també té en compte la capacitat que té el sector comercial de potenciar l'economia circular, sobretot quant a la disminució dels productes d'un sol ús i concretament dels envasos.

Els grans centres comercials, declarats com a productors singulars, han de disposar d'un espai específic per exposar i posar a la venda al públic els productes amb una data de consum preferent propera i els productes amb una data de caducitat propera.

Per aquest motiu, el sector comercial ha de promoure la informació prop dels consumidors i ha de dur a terme accions de promoció orientades a afavorir la venda d'aquests productes.

Els distribuïdors d'aliments a l'engròs i els productors singulars de residus han d'establir sistemes interns i han de col·laborar amb altres empreses, associacions, entitats i institucions similars per donar compliment a la jerarquia per a la prevenció del malbaratament alimentari, de manera que els productes amb una data de consum preferent propera que es retirin de la venda no es gestionin com a residu.

Així mateix, el sector comercial és cabdal per fomentar el canvi d'hàbits de la ciutadania i ha d'afavorir, entre altres coses, la tria dels sobreembalatges en els mateixos establiments, la venda a granel de productes en la quantitat que desitgi el consumidor i en recipients reutilitzables i la disposició als clients sense cap embolcall de plàstic, ni cap envàs de plàstic o porexpan, de productes alimentaris preparats.

El canvi d'hàbits implica el foment de la utilització de recipients reutilitzables.

L'objectiu estratègic d'aquest programa d'acció és de **promoure els principis d'economia circular en el sector comercial**.

Les **accions estratègiques** que cal dur a terme per tal d'assolir l'objectiu estratègic són:

- 1. Fer campanyes de comunicació per promoure el canvi d'hàbits*
- 2. Promoure la promoció de pràctiques comercials responsables del sector comercial*
- 3. Acompanyar els aspectes definits a l'article 17 de la Llei d'economia circular, concretament en relació amb les obligacions dels distribuïdors en la prevenció del malbaratament alimentari, i fer-ne el seguiment*
- 4. Acompanyar els aspectes definits a l'article 28 de la Llei d'economia circular, concretament disposar dels contenidors de reciclatge, promoure la venda a granel i l'ús de recipients reciclables i evitar els embolcalls de plàstic, i fer-ne el seguiment*

5. *Desenvolupar la normativa per donar compliment a l'article 33 de la Llei, en relació amb la destrucció d'invenuts, i fer-ne el seguiment*

Programa d'acció 9: Sector agrícola i ramader

Tot i que representa un feble percentatge del PIB nacional, l'agricultura té un impacte important sobre el paisatge d'Andorra i el seu atractiu turístic. Els productes es comercialitzen principalment al país en un circuit curt que respecta, doncs, els principis de l'economia circular, a més de minimitzar els costos econòmics i ambientals del transport. Per tal de millorar la circularitat de la producció agrícola cal potenciar la certificació ecològica dels productes, ja que la producció ecològica combina un elevat nivell de biodiversitat, la preservació de recursos naturals i l'aplicació d'exigents normes de benestar animal, i afavoreix millors pràctiques alimentàries. És sabut que cada cop són més nombroses les preferències dels consumidors per productes obtinguts a partir de substàncies i processos naturals. Així, la producció ecològica és un important instrument per al foment d'aliments de qualitat i respectuosos amb el medi ambient.

La Llei 18/2018, del 26 de juliol, de la producció ecològica i dels règims de qualitat dels productes agraris i alimentaris defineix un marc normatiu propi que regula la producció ecològica i els diferents règims de qualitat, i que participa de la protecció del medi ambient alhora que potencia el patrimoni cultural i gastronòmic.

A Andorra, el model de ramaderia tradicional amb races ben adaptades al territori que aprofiten perfectament el recurs disponible ja és un model respectuós dels principis de l'economia circular i és un tipus de ramaderia que no augmenta les emissions de GEH a l'atmosfera. A més, té impactes positius sobre el territori, ja que contribueix a la neteja dels boscos i de les muntanyes, de manera que minimitza els riscos d'incendis i allaus i afavoreix la biodiversitat. Alhora, té una funció de fertilització natural dels sòls. Fomentar aquestes activitats tradicionals és, doncs, una mesura important que s'ha de mantenir i prioritzar.

De manera general, el repte és fer possible la producció d'aliments més naturals a preus raonables, amb una reducció de l'impacte derivat de produir-los, tant en l'àmbit de les emissions i de l'ús de l'aigua com dels residus no valoritzats, o en la utilització de

productes químics, garantint l'ús sostenible de recursos naturals i la conservació de la biodiversitat i dels ecosistemes, així com el desenvolupament de models d'alimentació sostenible.

La regulació de l'ús dels productes fitosanitaris establert a la Llei d'agricultura i ramaderia s'ha vist reforçada amb l'aprovació de la Llei 7/2019, del 7 de febrer, de conservació del medi natural, de la biodiversitat i del paisatge, que estableix, tenint en compte la relació estreta entre la salut humana i la biodiversitat, la possibilitat que el Govern redueixi o fins i tot prohibeixi l'ús de certs productes químics com ara pesticides i herbicides susceptibles d'interferir en la salut de les persones, la qualitat del medi ambient i la conservació de la biodiversitat, i destaca en particular la importància d'aquestes mesures a l'efecte de poder preservar i protegir els insectes pol·linitzadors.

El sector primari també és el primer esglaó on es pot lluitar contra el malbaratament alimentari i ajudar a preservar el màxim del valor dels aliments en tota la cadena.

Així mateix, aquest programa d'acció inclou l'acció prevista al punt 1 de l'Acord de reconeixement de la crisi climàtica i de declaració de l'estat d'emergència climàtica i ecològica, pel que fa a l'acció de fomentar la diversificació de la producció agrícola i el consum dels productes de proximitat.

L'objectiu estratègic d'aquest programa d'acció és de **promoure els principis de l'economia circular en el sector agrícola i ramader.**

Les **accions estratègiques** que cal dur a terme per tal d'assolir l'objectiu estratègic són:

- 1. Continuar amb la promoció de la producció local ecològica i la venda local i els circuits curts i millorar la comercialització de productes locals i ecològics, de proximitat (quilòmetre zero) i de temporada*
- 2. Crear un model d'agricultura urbana i d'espais verds urbans per a un millor ús dels espais i una millor cohesió social*
- 3. Col·laborar amb els productors locals a fi de potenciar la producció circular*
- 4. Promoure la recuperació i el millor tractament dels films d'envasatge d'herba / plàstics d'ús agrari*

5. *Elaborar guies de bones pràctiques per promoure una millora de l'eficiència en l'ús de l'aigua, concretament amb els sistemes de reg*

Programa d'acció 10: Circularitat en els boscos

La gestió sostenible dels recursos forestals genera sinergies econòmiques positives. A més de prevenir el risc d'incendis forestals, fomenta una economia baixa en carboni i circular basada en la utilització de matèries primeres renovables, reutilitzables i reciclables. A més, quan aquestes matèries primeres estan ubicades prop dels llocs de transformació i consum es minimitzen també la utilització de combustibles fòssils i els costos de transport.

La Llei 7/2019, del 7 de febrer, de conservació del medi natural, de la biodiversitat i del paisatge regula la gestió de les masses forestals del Principat. S'estableixen els plans de gestió forestals comunals com a instruments bàsics per regular-les. Més concretament, l'article 36 de la Llei estipula que els principis que s'han d'aplicar en la gestió de les masses forestals són la conservació de la biodiversitat i del paisatge, la millora o el manteniment del nivell evolutiu de la seva vegetació, la no reducció a escala nacional i la potenciació de la capacitat d'embornal de carboni en el marc de la lluita contra el canvi climàtic i l'aprofitament sostenible com a font de biomassa, a més del seu rol de protecció davant els riscos naturals, fent prevaler en qualsevol cas l'interès públic sobre el privat.

S'estima que la massa forestal d'Andorra és capaç d'absorbir el 25% de les emissions de GEH (2019), de manera que gestionar els boscos adequadament, i garantir una silvicultura adaptativa com a solució basada en la natura que permeti mantenir i millorar la capacitat d'embornal del Principat, és un element clau dins de les accions que cal desenvolupar en el marc de la lluita contra el canvi climàtic.

L'objectiu estratègic d'aquest programa d'acció és **d'implementar una gestió dels boscos aplicant els principis de l'economia circular.**

Les **accions estratègiques** que cal dur a terme per tal d'assolir l'objectiu estratègic són les següents:

1. *Disposar d'un full de ruta de gestió dels boscos que inclogui els plans de gestió forestal*
2. *Establir un sistema de subministrament nacional de fusta*
3. *Impulsar els sistemes de calefacció a través de biomassa local*
4. *Cooperar en projectes transfronterers relacionats amb la transformació forestal per la bioeconomia*
5. *Executar els projectes de generació d'energia mitjançant biomassa previstos en el Pla sectorial d'infraestructures energètiques*
6. *Fomentar les vies de gestió més eficients dels residus de podes i tallades d'arbres i arbusts a través del reaprofitament, el reciclatge i el compostatge*

Eix 3. Pla nacional de residus

Tot i que l'economia circular engloba el conjunt de les activitats econòmiques d'un país, un dels aspectes que convé tractar de manera acurada és la gestió dels residus, per donar més força a la jerarquia a l'hora de gestionar-los. La prevenció de residus i l'augment dels percentatges de preparació per a la reutilització i el reciclatge constitueixen un dels objectius mínims bàsics de la Llei 25/2022, del 30 de juny, d'economia circular.

La Llei 25/2004, del 14 de desembre, de residus ja va establir el Pla nacional de residus com l'instrument estratègic que permet al Govern planificar, coordinar i racionalitzar la política de gestió de residus. El Pla és un document públic elaborat pel ministeri responsable del medi ambient i aprovat pel Govern, que ha d'estar a disposició dels ciutadans i s'ha de revisar, com a mínim, cada cinc anys. La mateixa Llei crea la Comissió de Coordinació i Desenvolupament del Pla nacional de residus amb la funció de realitzar i desenvolupar els programes d'acció, el seguiment del Pla nacional de residus i la participació en la revisió, la modificació i l'adaptació dels objectius del Pla.

L'article 7.5 de la Llei 25/2022, del 30 de juny, d'economia circular estableix que la gestió eficient dels residus és una part important de l'economia circular i, per aquest motiu, el

Pla nacional de residus tal com es defineix a la Llei 25/2004, de residus, queda integrat dins de l'Estratègia nacional d'economia circular.

En aquest context, el nou Pla nacional de residus a l'horitzó 2035 té entitat pròpia i, entre altres aspectes, inclou: un diagnòstic de la gestió de residus, els principis bàsics i els objectius, els programes i les accions necessàries, un pla de comunicació, i un estudi dels fluxos de residus (dividits per sectors). Per aquesta raó, en aquest document de l'Estratègia nacional d'economia circular només es presenten els programes d'acció previstos, però no es desenvolupen les accions específiques. Les accions específiques es poden consultar en la publicació del Pla nacional de residus.

Els sis programes d'acció del Pla nacional de residus indicats a continuació complementen l'Estratègia nacional d'economia circular:

Programa d'acció 11: Prevenció

Programa d'acció 12: Preparació per a la reutilització

Programa d'acció 13: Reciclatge

Programa d'acció 14: Responsabilitat ampliada del productor (RAP) per sectors

Programa d'acció 15: Seguiment de les instal·lacions de gestió de residus

Programa d'acció 16: Governança, avaluació i seguiment del Pla

Eix 4. Transició social

El consumidor es troba al centre de l'economia i, mitjançant els seus hàbits, pot fer que la societat evolucioni positivament.

Malgrat totes les millores que l'economia circular pot aportar, cal ser conscients que aquest canvi de model de societat i de negoci genera una incertesa, la qual pot arribar a ser un fre perquè sigui acceptat socialment, des dels processos de disseny i de producció industrial fins a l'acceptació per part del consumidor final. És un procés complex que s'ha de fer amb el conjunt de la societat.

El model de consum responsable es basa en la transparència de la informació disponible per al consumidor sobre les característiques dels béns i serveis que adquireix: durada de vida, eficiència energètica, reparabilitat, etc. El conjunt d'aquestes informacions s'anirà desenvolupant a Europa mitjançant mesures com l'ecoetiqueta.

Per aquest motiu cal desenvolupar un programa de transició social que permeti sensibilitzar la població i divulgar al màxim els beneficis de la circularitat. També s'ha de treballar en l'àmbit escolar per generar un comportament ambiental més sostenible. D'aquesta manera la ciutadania pot implicar-s'hi i disposa dels coneixements i de la informació necessaris per exercir el seu rol de consumidor responsable i per introduir criteris de circularitat en el moment de comprar. Finalment, també ha de saber com desfer-se del producte al final de la seva vida útil per facilitar-ne la reutilització o el reciclatge.

Cal col·laborar amb tots els actors i garantir que el model d'economia circular sigui també un model d'economia social i solidària.

Programa d'acció 17: Informació, sensibilització i divulgació

Per fer la transició cap a una economia circular, els consumidors han de disposar de més informació relacionada amb les característiques del producte o el servei que compren. Per això, en l'àmbit europeu es treballa per millorar les etiquetes que acompanyen els productes perquè continguin informació sobre si l'article és reparable, sobre la disponibilitat de peces de recanvi i sobre la seva vida útil.

A més, també s'han de conèixer els impactes sobre el medi d'altres tipus de consum, com el que genera, per exemple, el consum digital.

La Llei 25/2022, del 30 de juny, d'economia circular (LEC), preveu més informació sobre els aspectes ambientals dels productes i dels seus envasos, així com de l'impacte del consum digital sobre el medi ambient i el clima.

Les temàtiques que s'han de desenvolupar al llarg dels anys han de tractar, entre altres aspectes, el foment del consum intern i de productes ecològics, l'eliminació dels plàstics, la reparació, els mercats de segona mà, l'economia col·laborativa, la servitització...

Pel que fa a les **escoles**, a través del programa Escoles verdes es desenvolupen activitats sobre la gestió de residus, i s'ha creat un taller sobre economia circular. També cal continuar potenciant les activitats del *Clean up day* i de la Setmana europea de prevenció de residus. Alhora es poden organitzar tallers més pràctics, com tallers senzills de reparació. Els materials ja existents s'han de revisar per introduir-hi conceptes de circularitat.

Quant a la **ciutadania**, al marge de la necessitat de fer una campanya general sobre l'economia circular s'han de fer campanyes de comunicació periòdiques sobre diferents àmbits: els residus plàstics i els seus efectes sobre la salut i sobre el medi, el consum de productes locals, la lluita contra l'obsolescència prematura, els productes amb certificat ecològic... També s'han de preveure accions per fomentar el que proposa la Llei 25/2022, del 30 de juny, d'economia circular (LEC): aportació d'envasos reutilitzables quan es compra, comprar a granel *versus* productes envasats, significat de les dates de caducitat o de consum preferent, etc.

Andorra Sostenible, entitat de comunicació i sensibilització prop de la ciutadania, les escoles i les empreses, del ministeri responsable del medi ambient, disposa d'un pla d'acció a favor de la transició social cap a l'economia circular amb un conjunt d'accions en l'àmbit escolar, per a la ciutadania i també per a les organitzacions, amb vista a cinc anys.

Per altra banda, amb el nou sistema d'etiquetatge europeu, el ciutadà cada cop disposarà de més informació per poder actuar com a consumidor responsable.

La Setmana europea de prevenció de residus també s'ha de dedicar a la ciutadania en general en funció de les temàtiques escollides anualment (2021: les comunitats circulars).

Finalment, pel que fa a les **organitzacions**, la Llei tira endavant un conjunt d'accions per a diferents sectors, com la restauració, el comerç, l'hostaleria i la construcció. Per tant aquests sectors hauran de ser objecte de campanyes de sensibilització i de jornades tècniques periòdiques sobre les temàtiques que caldrà desenvolupar.

L'objectiu estratègic d'aquest programa d'acció és la **informació i divulgació prop de la ciutadania, les empreses i les escoles**.

Les **accions estratègiques** que cal dur a terme per tal d'assolir l'objectiu estratègic són:

- 1. Divulgar el nou taller d'economia circular per a les escoles*
- 2. Sensibilitzar els escolars sobre la prevenció del malbaratament alimentari, els envasos d'un sol ús i el foment del consum d'aigua de l'aixeta*
- 3. Treballar amb els actors implicats per elaborar contingut de divulgació, particularment dels aspectes mediambientals dels productes i dels seus envasos, de la data de consum preferent i de la reparabilitat dels aparells*
- 4. Informar i sensibilitzar la població en relació amb el consum d'energia i d'aigua per part dels distribuïdors*
- 5. Organitzar jornades, taules rodones i tallers, així com celebracions de les efemèrides relacionades amb l'economia circular*
- 6. Informació i divulgació en l'àmbit del consum digital sostenible a càrrec d'Andorra Telecom*
- 7. Elaborar una guia de bones pràctiques amb els criteris de disseny ecològic per garantir que els productes i serveis que s'introdueixen en el mercat compleixen aquests criteris*

Programa d'acció 18: Formació

Per fer la transició cap a una economia circular, s'ha de disposar de professionals degudament informats i formats. És cabdal fer, des de l'Administració, recomanacions a les empreses sobre els darrers avenços circulars aplicables al seu model productiu, quan esdevenen viables tècnicament i econòmicament.

Cal assessorar i acompanyar empreses en l'organització de jornades tècniques en general per aplicar les iniciatives d'economia circular en el teixit econòmic. Buscant més competitivitat, les empreses incorporen elements circulars en els seus processos o serveis sense ser-ne especialment conscients.

L'economia circular ha de ser la base per crear oficis i revalorar-ne alguns d'antics, per exemple en l'àmbit de la reparació. Cal identificar les competències específiques necessàries per a certes professions de l'economia circular i crear certificats o formacions en aquest sentit per tal de disposar de mà d'obra qualificada amb formació específica i capaç d'adaptar-se als canvis de professions.

També es pot incidir en l'àmbit laboral amb l'organització de jornades, taules rodones i tallers i promoure un pacte per l'economia circular que *obligui* les empreses a introduir criteris i indicadors de circularitat en la seva gestió.

L'objectiu estratègic d'aquest programa d'acció és **d'organitzar i col·laborar en formacions per tal de disposar de professionals alineats amb la circularitat.**

Les **accions estratègiques** que cal dur a terme per tal d'assolir l'objectiu estratègic són les següents:

- 1. Organitzar jornades tècniques i tallers, en general, per als actors implicats, entre altres coses per aplicar iniciatives d'economia circular als seus negocis*
- 2. Garantir que els professionals i treballadors del sector de la construcció estiguin formats en matèria d'economia circular*
- 3. Col·laborar i fer el seguiment de les jornades de formació internes organitzades dels sectors implicats per evitar el malbaratament alimentari*
- 4. Proposar formacions professionals i elaborar manuals per a la reparabilitat i el manteniment dels materials*

Eix 5. Rol exemplar de l'Administració

L'Administració, com a gran motor de l'economia nacional, ha d'aportar un impuls important a l'economia circular a través de la compra pública, que ha de ser verda, amb contractacions rellevants en aquest àmbit i amb criteris que afavoreixin els preceptes de l'economia circular.

Programa d'acció 19: Contractació pública

Cal incorporar i aplicar els criteris de circularitat en els mercats públics, des de la compra de qualsevol tipus de material fins a l'adjudicació d'obres i d'infraestructures i el seu manteniment. Així, els mercats estaran alineats en relació amb l'economia circular i els contractes integraran aquests principis, cosa que fomentarà l'eficiència.

La nova Llei de contractació pública inclou concretament els dos articles següents, que fan referència a la importància de tenir en compte els principis de l'economia circular quan es vulgui contractar amb l'Administració.

*Article 26. Prescripcions tècniques [...] Són criteris prioritaris mantenir una educació de qualitat, consolidar el benestar individual i col·lectiu, conservar l'entorn natural per a les generacions futures, protegir les aigües, promoure **l'economia circular** i l'obertura i la diversificació d'una economia sostenible, fomentar els valors democràtics i de l'Estat de dret, i incorporar la perspectiva de gènere.*

*Article 37. Criteris d'adjudicació del contracte: [...] l'òrgan de contractació per avaluar la millor relació qualitat-preu ha d'incloure aspectes mediambientals o socials, vinculats a l'objecte del contracte. Poden ser, entre altres, els següents: [...] Pel que fa al medi ambient, es prioritza tots els elements que mitiguen les causes del canvi climàtic i fomenten l'ús d'energies renovables i **l'economia circular**, entre altres [...].*

La Llei preveu que el Govern hagi d'elaborar guies d'aplicació per definir els criteris d'adjudicació dels contractes. Aquestes guies verdes són instruments essencials per aconseguir, entre altres coses, la transició cap a l'economia circular i incentivar les

empreses a innovar i ser més competitives en l'oferta d'obres, serveis o productes sostenibles i circulars.

La Llei també inclou el concepte de *cicle de vida* d'un producte, un servei o una obra. Fa referència als costos que assumeix el poder adjudicador o altres usuaris, com els costos d'adquisició, inclosos la fabricació i el transport dels materials; els d'ús, com són el consum d'energia i altres recursos; els de manteniment i els de final de vida, com les possibilitats i els costos de la recuperació de materials, i els costos de la recollida i la gestió de residus.

Per altra banda, cal desenvolupar les accions que donen resposta a l'article 35.10 de la Llei 25/2022, del 30 de juny, d'economia circular (LEC), que estipula que l'Administració pública, amb la finalitat de prevenir la generació de residus, pot donar el material que ja no utilitza i que encara és apte per fer-se servir.

L'objectiu estratègic d'aquest programa d'acció és de desenvolupar i aplicar els criteris de l'economia circular en el marc de la contractació pública.

Les **accions estratègiques** que cal dur a terme per tal d'assolir l'objectiu estratègic són:

- 1. Definir els criteris en els processos de contractació pública que integrin els principis de la circularitat previstos per la nova Llei de contractació pública i en la Llei d'economia circular*
- 2. Elaborar guies de compra verda i instruccions de compra circular*
- 3. Integrar els criteris de circularitat en la contractació pública per a les obres, els subministraments i els serveis*

Programa d'acció 20: Circularitat a l'Administració pública

L'Administració ja fa anys que treballa per eliminar el paper i tots els treballs de digitalització de l'Administració han de millorar la circularitat dels tràmits.

La Llei 25/2022, del 30 de juny, d'economia circular (LEC), estableix que les administracions públiques s'han d'obligar a fomentar i impulsar l'economia circular aprofitant el rol important que tenen en l'economia nacional.

L'objectiu estratègic d'aquest programa d'acció és de **desenvolupar i aplicar polítiques d'economia circular en l'Administració pública.**

Les **accions estratègiques** que cal dur a terme per tal d'assolir l'objectiu estratègic són:

- 1. Integrar en les polítiques, plans, estratègies i programes els principis de l'economia circular*
- 2. Promoure entre el personal les bones pràctiques ambientals*
- 3. Promoure la reducció del consum de paper en la seva activitat*
- 4. Garantir la distribució d'aigua no envasada, en els edificis públics i les escoles*
- 5. Fomentar el consum d'aigua de l'aixeta amb la instal·lació de fonts a la via pública*
- 6. Crear sinergies dins de l'Administració a l'entorn de l'economia circular i particularment entre totes les estratègies, els plans i els programes i amb els ODS*

Eix 6: Governança i seguiment

L'Estratègia nacional d'economia circular permet al Govern planificar, coordinar i racionalitzar les accions, les mesures i els projectes encaminats a la consecució dels objectius definits per la Llei, així com els objectius específics definits en aquesta Estratègia. Els objectius, les accions i les mesures són vinculants per a l'Administració pública, i s'integren en les seves planificacions i programacions sectorials.

Programa 21: Governança, avaluació i seguiment

El ministeri responsable del medi ambient s'encarregarà de fer difusió del document de l'Estratègia a la resta de l'Administració i donarà suport tècnic per implementar-lo. L'Estratègia és un document públic que ha d'estar a disposició dels ciutadans, tal com preveu la Llei.

L'objectiu estratègic d'aquest programa d'acció és de **disposar d'eines de governança, avaluació i seguiment de l'Estratègia.**

Les **accions estratègiques** que cal dur a terme per tal d'assolir l'objectiu estratègic són les següents:

1. *Crear un grup de treball publicoprivat*
2. *Recopilar dades d'economia circular: activitats econòmiques relacionades, tendències de mercat, a través d'Andorra Recerca i Innovació*
3. *Fer el seguiment dels indicadors i dels programes d'acció de l'Estratègia*
4. *Definir un indicador global de l'Estratègia*
5. *Analitzar la petjada ecològica del model econòmic andorrà per millorar la circularitat del model*
6. *Cooperar en l'àmbit transfronterer per ampliar el mercat i assolir una massa crítica i buscar sinergies amb territoris propers*
7. *Valorar el fet d'adherir-se a xarxes internacionals i a pactes internacionals relacionats amb l'economia circular*

Per garantir més participació dels actors implicats i millorar-ne la **governança**, l'Estratègia preveu la creació d'un grup de treball publicoprivat, com a òrgan consultiu, que treballarà sobre les accions específiques previstes, farà el seguiment de l'Estratègia i participarà en les revisions, les modificacions i l'adaptació dels seus objectius.

Per **avaluar** el grau d'assoliment dels objectius fixats per l'Estratègia i la necessitat de revisar o modificar les activitats associades, s'han definit un conjunt de fitxes resum dels programes d'acció en què s'indiquen l'objectiu estratègic, les accions específiques, els actors implicats, els indicadors de seguiment, els Objectius de desenvolupament sostenible i un calendari orientatiu a tres nivells: curt, mitjà i llarg termini. El conjunt de fitxes de seguiment és una eina imprescindible per al seguiment d'aquesta Estratègia. Una avaluació com a mínim anual de l'estat dels indicadors ha de permetre de fer una valoració del seguiment i la implementació de l'Estratègia.

Les fitxes que s'han elaborat per al seguiment i l'avaluació de l'Estratègia es presenten a l'annex 1.

Annex 1

Fitxes de seguiment dels programes d'acció

1. Consum sostenible

Per avançar cap a l'economia circular, cal **promoure un consum de béns i serveis més sostenibles** amb una atenció especial als productes d'un sol ús, principalment els de plàstic. També cal incidir en la **lluita contra el malbaratament alimentari** així com en l'eficiència en l'ús de l'aigua, reduint-ne el consum per persona, i en una reducció del consum energètic i una millora de la mobilitat cap un model més eficient i sostenible.

Actualment el nostre consum es basa en criteris principalment tècnics i econòmics a l'hora d'escollir un producte, però cal que els **factors mediambientals** s'incorporin també en aquests **criteris per canviar els nostres models de consum**. Igualment, cal que els ciutadans vagin integrant nous costums que actualment tenen poca implantació, com la reparació o el lloguer en lloc de la compra de productes nous.

Programes d'acció

Programa 1: Reducció dels productes d'un sol ús, sobretot plàstics

Programa 2: Prevenció del malbaratament alimentari i gestió dels residus alimentaris

Programa 3: Eficiència en l'ús de l'aigua

Programa 4: Consum energètic i mobilitat sostenible

Programa d'acció

1. Reducció dels productes d'un sol ús, sobretot plàstics

∞ PNR

Objectiu estratègic: Impulsar polítiques de reducció del consum de productes de plàstic d'un sol ús

Accions específiques

- 1.1 Fer campanyes de comunicació per promoure el canvi d'hàbits
- 1.2 Ampliar la prohibició del productes de plàstic d'un sol ús amb alternativa
- 1.3 Informar i treballar conjuntament amb els actors implicats sobre les alternatives als productes d'un sol ús i les prohibicions
- 1.4 Prohibir les bosses de plàstic d'un sol ús
- 1.5 Establir un pla de reducció dels productes de plàstic d'un sol ús sense alternativa
- 1.6 Crear un pacte nacional a fi de reduir els envasos plàstics
- 1.7 Analitzar els productes d'un sol ús que no són de plàstic i establir propostes de reducció o de prohibició

Actors implicats

- Administració pública
- CEA
- Importadors i distribuïdors de productes

Indicador de seguiment

Nombre d'accions dirigides a impulsar polítiques que redueixin el consum de productes de plàstic d'un sol ús

ODS

Calendari orientatiu (curt, mitjà i llarg termini)

Programa d'acció

2. Prevenció del malbaratament alimentari i gestió de residus alimentaris

∞ PNR

Objectiu estratègic: Reduir el malbaratament d'aliments un 50%, segons l'Objectiu de desenvolupament sostenible (ODS) 12.3, amb l'horitzó 2030

Accions específiques

- 2.1 Establir un pla de prevenció del malbaratament alimentari
- 2.2 Establir un pla de comunicació específic per sensibilitzar i conscienciar la societat en la prevenció del malbaratament alimentari
- 2.3 Informar i treballar conjuntament amb els actors implicats sobre les obligacions normatives i les alternatives
- 2.4 Definir una metodologia de càlcul del que suposa el malbaratament alimentari a Andorra i elaborar un inventari anual
- 2.5 Fer el seguiment de les quantitats de residus alimentaris caducats (gestionats mitjançant gestors)
- 2.6 Promoure l'educació en matèria de nutrició alimentària, alimentació sostenible i malbaratament alimentari

Actors implicats

- Productors, manipuladors i distribuïdors de productes alimentaris, inclosos els del sector hotel·ler i de la restauració i la restauració col·lectiva.

Indicador de seguiment

Quantitat d'aliments malbaratats, segons ODS 12.3

ODS

Calendari orientatiu (curt, mitjà i llarg termini)

Programa d'acció

3. Eficiència en l'ús de l'aigua

Objectiu estratègic: Situar per sota dels 150 litres per dia i persona el consum d'aigua, considerant la població equivalent

Accions específiques

- 3.1** Fer campanyes de sensibilització prop dels actors implicats sobre el consum d'aigua i el cost del cicle de l'aigua
- 3.2** Redactar i aprovar de la nova llei de l'aigua per impulsar els principis de l'economia circular en temes de reaprofitament de les aigües i d'augment de l'ús eficient de l'aigua en tots els sectors i al llarg de tota la xarxa, des de la captació fins al punt final de consum
- 3.3** Calcular la petjada hídrica de l'economia del país donant resposta al punt 20 de la declaració de l'estat d'emergència climàtica i ecològica
- 3.4** Promoure la instal·lació de comptadors individuals que permeti el repartiment de costos de forma equitativa entre els diversos usuaris en funció dels consums

Actors implicats

- Administració Pública
- Distribuïdors d'aigua potable

Indicador de seguiment

Consum d'aigua en litres per dia i persona, considerant la població equivalent

ODS

Calendari orientatiu (curt, mitjà i llarg termini)

Programa d'acció

4. Consum energètic i mobilitat sostenible

Objectiu estratègic: Aconseguir el conjunt de fites i accions conjuntes previstes a la Litecc i a l'Estratègia nacional d'energia i canvi climàtic

Accions específiques

4.1

Establir actuacions per mantenir sinergies entre les estratègies d'economia circular i energètica nacional i de lluita contra el canvi climàtic

Actors implicats

- Administració pública
- Comissió Nacional d'Energia i Canvi Climàtic

Indicador de seguiment

Nombre d'accions assolides definides en l'Estratègia energètica nacional d'Energia i de lluita contra el canvi climàtic

ODS

Calendari orientatiu (curt, mitjà i llarg termini)

2. Sistemes de producció i sectors econòmics

El **sistema de producció** ha de permetre l'ús d'una part important de **materials reciclats** i avançar cap a un model on el **productor** es fa **responsable** del producte durant tota la seva vida útil, fins que el recupera per **integrar-lo de nou en el sistema productiu**.

Andorra és un país **poc industrialitzat que produeix pocs béns**. Per això alguns aspectes de l'economia circular, com el disseny ecològic o la lluita contra l'obsolescència prematura, són difícils d'aplicar al país.

En aquest sentit, per garantir la transició cap a una economia circular, cal fomentar **la promoció de noves oportunitats, la innovació i la recerca** i treballar en accions concretes amb **els sectors econòmics** que poden afavorir aquest canvi.

Programes d'acció

Programa 5: Promoció de noves oportunitats, innovació i recerca

Programa 6: Sector de la construcció

Programa 7: Sector turístic i de la restauració

Programa 8: Sector comercial

Programa 9: Sector agrícola i ramader

Programa 10: Gestió dels boscos

Programa d'acció

5. Promoció de noves oportunitats, innovació i recerca

Objectiu estratègic: Fer créixer iniciatives que vagin en el sentit de l'economia circular, amb la col·laboració del sector privat

Accions específiques

- 5.1 Fer seguiment del programa d'ajuts a la promoció de l'economia circular previstos a l'article 23 de la llei
- 5.2 Desenvolupar i posar en marxa el distintiu d'economia circular
- 5.3 Desenvolupar un índex per classificar les empreses basades en esquemes d'economia circular
- 5.4 Cercar els sectors més favorables on fomentar l'economia circular, especialment la servitització i l'ecodisseny, a través d'Andorra Recerca i Innovació
- 5.5 Promoure el desenvolupament de l'economia circular, a través d'actors públics i privats

Actors implicats

- Andorra Recerca Innovació
- CCIS
- CEA
- Empreses privades, agrupacions o associacions empresarials, col·legis professionals o associacions en general

Indicador de seguiment

Nombre de noves iniciatives relacionats amb economia circular

ODS

Calendari orientatiu (curt, mitjà i llarg termini)

Programa d'acció

6. Sector de la construcció

Objectiu estratègic: Disposar del 70% dels residus de la construcció valoritzats (Directiva 2008/98)

Accions específiques

- 6.1** Fixar reglamentàriament per a determinats productes de construcció els continguts mínims de materials reciclats i reutilitzats (∞ PNR)
- 6.2** Establir objectius de reciclatge per als residus d'excavacions, construcció i demolició i les seves fraccions (∞ PNR)
- 6.3** Fer el seguiment en la planificació de les zones industrials definides que permeti l'emmagatzematge de materials que puguin ser reutilitzats
- 6.4** Elaborar guies tècniques d'economia circular per a la construcció que permetin, incorporar el criteri de circularitat en la contractació pública (∞ PNR)
- 6.5** Definir el concepte de responsabilitat ampliada del productor en el sector de la construcció (∞ PNR)
- 6.6** Treballar amb els actors implicats per promoure sistemes innovadors en l'ecodisseny, la construcció o la renovació i la demolició dels edificis (∞ PNR)
- 6.7** Desenvolupar amb els actors implicats un mercat/web d'intercanvi de materials de desconstrucció o un centre nacional d'intercanvi (∞ PNR)
- 6.8** Desenvolupar amb els actors implicats un "passaport de materials" per a una millor traçabilitat dels materials i dels productes (∞ PNR)
- 6.9** Sensibilitzar sobre la importància de segregar en origen (∞ PNR)
- 6.10** Minimitzar els volums d'excavació i l'eliminació de terres en abocadors

Actors implicats

- Administració pública
- Comissió Nacional de Residus
- ACODA

Indicador de seguiment

% dels residus de la construcció valoritzats

ODS

Calendari orientatiu (curt, mitjà i llarg termini)

Programa d'acció

7. Sector turístic i de la restauració

Objectiu estratègic: Promoure els principis d'economia circular en el sector turístic i de la restauració

Accions específiques

- 7.1** Fer campanyes de comunicació per promoure el canvi d'hàbits (∞ PNR)
- 7.2** Acompanyar els actors implicats i fer el seguiment de les mesures de promoció dels principis de l'economia circular previstes a l'article 27 de la Llei, concretament per a la prevenció del malbaratament alimentari i servir aigua de l'aixeta gratuïtament(∞ PNR)
- 7.3** Promoure l'eficiència en l'ús de l'aigua i l'energia i la millora en la generació de residus en les estacions de muntanya, els hotels i altres activitats relacionades directament amb el turisme(∞ PNR)
- 7.4** Promoure el concepte de compra verda al sector turístic i de la restauració
- 7.5** Promoure l'ús de productes locals i circulars
- 7.6** Sensibilitzar sobre la prevenció del malbaratament alimentari
- 7.7** Elaborar una guia de sensibilització dirigida al sector de la restauració per eliminar els productes alimentaris en monodosi i altres de difícil gestió.

Actors implicats

- Allotjaments turístics i d'activitats comercials de la restauració i particularment els establiments de bufets lliure i de restauració ràpida

Indicador de seguiment

Nombre d'establiments dels sectors turístic i de la restauració, amb distintiu d'economia circular o distintiu de sostenibilitat

ODS

Calendari orientatiu (curt, mitjà i llarg termini)

Programa d'acció

8. Sector comercial

Objectiu estratègic: Promoure els principis d'economia circular en el sector comercial

Accions específiques

- 8.1** Fer campanyes de comunicació per promoure el canvi d'hàbits
- 8.2** Promoure la promoció de pràctiques comercials responsables del sector comercial
- 8.3** Acompanyar els aspectes definits a l'article 17 de la Llei d'economia circular, concretament en relació amb les obligacions dels distribuïdors en la prevenció del malbaratament alimentari, i fer-ne el seguiment (∞ PNR)
- 8.4** Acompanyar els aspectes definits a l'article 28 de la Llei d'economia circular, concretament disposar dels contenidors de reciclatge, promoure la venda al granel i l'ús de recipients reciclables i evitar els embolcalls de plàstic, i fer-ne el seguiment (∞ PNR)
- 8.5** Desenvolupar la normativa per donar compliment a l'article 33 de la Llei, en relació amb la destrucció d'invenuts, i fer-ne el seguiment (∞ PNR)

Actors implicats

- CCIS
- Productors singulars de residus
- Activitats comercials

Indicador de seguiment

Nombre d'establiments comercials amb distintiu d'economia circular

ODS

Calendari orientatiu (curt, mitjà i llarg termini)

Programa d'acció

9. Sector agrícola i ramader

Objectiu estratègic: Promoure els principis d'economia circular en el sector agrícola i ramader

Accions específiques

- 9.1** Continuar amb la promoció de la producció local ecològica i la venda local i els circuits curts i millorar la comercialització de productes locals i ecològics, de proximitat (quilòmetre zero) i de temporada
- 9.2** Crear un model d'agricultura urbana i d'espais verds urbans per a un millor ús dels espais i una millor cohesió social
- 9.3** Col·laborar amb els productors locals a fi de potenciar la producció circular
- 9.4** Promoure la recuperació i el millor tractament dels films d'envasatge d'herba/plàstics d'ús agrari (∞ PNR)
- 9.5** Elaborar guies de bones pràctiques per promoure una millora de l'eficiència en l'ús de l'aigua, concretament amb els sistemes de reg

Actors implicats

- Productors agrícoles i artesans d'Andorra
- APRA
- Agreda

Indicador de seguiment

Nombre d'accions per introduir l'economia circular en el sector

ODS

Calendari orientatiu (curt, mitjà i llarg termini)

Programa d'acció

10. Circularitat en els boscos

Objectiu estratègic: Implementar una gestió dels boscos aplicant els principis de l'economia circular

Accions específiques

- 10.1** Disposar d'un full de ruta de gestió dels boscos que inclogui els plans de gestió forestal
- 10.2** Establir un sistema de subministrament nacional de fusta
- 10.3** Impulsar els sistemes de calefacció a través de biomassa local
- 10.4** Cooperar en projectes transfronterers relacionats amb la transformació forestal per la bioeconomia
- 10.5** Executar els projectes de generació d'energia mitjançant biomassa previstos en el Pla sectorial d'infraestructures energètiques
- 10.6** Fomentar les vies de gestió més eficients dels residus de poders i tallades d'arbres i arbusts a través del reaprofitament, el reciclatge i el compostatge

Actors implicats

- Administració pública
- FEDA

Indicador de seguiment

Hectàrees de boscos que integren el principi d'economia circular

ODS

Calendari orientatiu (curt, mitjà i llarg termini)

3. Pla nacional de residus

Tot i que l'economia circular engloba el conjunt de les activitats econòmiques d'un país, **un dels aspectes que convé tractar de manera acurada és la gestió dels residus, per donar més força a la jerarquia en la seva gestió.**

Per tant, el Pla nacional de residus (PNR), tal com es defineix a la Llei 25/2004 de residus, queda integrat dins de l'Estratègia d'economia circular.

L'Estratègia també permet donar resposta al punt 23 de l'Acord de reconeixement de la crisi climàtica i de declaració de l'estat d'emergència climàtica i ecològica aprovat pel Consell General al gener del 2020.

Programes d'acció

Programa 11: Prevenció

Programa 12: Preparació per la reutilització

Programa 13: Reciclatge

Programa 14: Responsabilitat Ampliada del Productor (RAP)

Programa 15: Seguiment de les instal·lacions de gestió de residus

Programa 16: Governança, avaluació i seguiment del Pla

4. Transició social

Malgrat totes les millores que l'economia circular pot aportar, cal ser conscients que aquest **canvi de model de societat i de negoci** genera una incertesa, la qual pot arribar a ser un fre perquè sigui acceptat socialment, des dels processos de disseny i de producció industrial fins a l'acceptació per part del consumidor final. És un procés complex que s'ha de fer amb el **conjunt de la societat**.

El model de consum responsable es basa en la **transparència de la informació** disponible pel consumidor sobre les característiques dels béns i serveis que adquireix: durada de vida, eficiència energètica, reparabilitat, etc...

Per aquest motiu cal desenvolupar un **programa de transició social** que permeti sensibilitzar la població i divulgar al màxim els beneficis de la circularitat. D'aquesta manera la **ciutadania pot implicar-s'hi** i disposa dels coneixements i de la informació necessaris per exercir el seu rol de consumidor responsable i per introduir criteris de circularitat en el moment de comprar. Finalment també ha de saber com desfer-se del producte al final de la seva vida útil per facilitar-ne la reutilització o el reciclatge.

Programes d'acció

Programa 17: Informació, sensibilització i divulgació

Programa 18: Formació

Programa d'acció

17. Informació i divulgació

Objectiu estratègic: informar i divulgar prop de la ciutadania, les empreses i les escoles

Accions específiques

- 17.1** Divulgar el nou taller d'economia circular per a les escoles
- 17.2** Sensibilitzar els escolars sobre la prevenció del malbaratament alimentari, els envasos d'un sol ús i el foment del consum d'aigua de l'aixeta
- 17.3** Treballar amb els actors implicats per elaborar contingut de divulgació, particularment dels aspectes mediambientals dels productes i dels seus envasos, de la data de consum preferent i de la reparabilitat dels aparells
- 17.4** Informar i sensibilitzar la població en relació amb el consum d'energia i d'aigua per part dels distribuïdors
- 17.5** Organitzar jornades, taules rodones i tallers, així com celebracions de les efemèrides relacionades amb l'economia circular
- 17.6** Informació i divulgació en l'àmbit del consum digital sostenible a càrrec d'Andorra Telecom
- 17.7** Elaborar una guia de bones pràctiques amb els criteris de disseny ecològic per garantir que els productes i serveis que s'introdueixen en el mercat compleixen aquests criteris.

Actors implicats

- Administració pública
- Andorra Telecom
- Associació Andorrana de Consumidors i Usuaris
- Comerços
- CCIS

Indicador de seguiment

Nombre d'accions d'informació i divulgació

ODS

Calendari orientatiu (curt, mitjà i llarg termini)

Programa d'acció

18. Formació

Objectiu estratègic: Organitzar i col·laborar en formacions per tal de disposar de professionals alineats amb la circularitat

Accions específiques

- 18.1** Organitzar jornades tècniques i tallers, en general, per als actors implicats, entre altres coses per aplicar iniciatives d'economia circular als seus negocis
- 18.2** Garantir que els professionals i treballadors del sector de la construcció estiguin formats en matèria d'economia circular
- 18.3** Col·laborar i fer el seguiment de les jornades de formació internes organitzades dels sectors implicats per evitar el malbaratament alimentari
- 18.4** Proposar formacions professionals i elaborar manuals per a la reparabilitat i el manteniment dels materials

Actors implicats

- Associacions dels sectors implicats
- Productors, manipuladors i distribuïdors de productes alimentaris, inclosos els del sector hotel·ler i de la restauració i la restauració col·lectiva.

Indicadors de seguiment

Nombre de formacions organitzades

ODS

Calendari orientatiu (curt, mitjà i llarg termini)

5. Rol exemplar de l'administració

En la línia de promoure els principis de l'economia circular també s'ha previst un eix al voltant del rol exemplar de l'Administració. Efectivament, les administracions - a Andorra, com en la majoria de països - són un dels impulsors més grans de l'economia (s'estima que la contractació pública suposa el 14% del PIB total de la UE). Per aquesta raó **l'Administració ha d'aportar un impuls important a l'economia circular** a través de la **compra pública**, que ha de ser **verda**, amb contractacions rellevants en aquest àmbit i amb criteris que afavoreixin els preceptes de l'economia circular.

Programes d'acció

Programa 19: Contractació pública

Programa 20: Circularitat a l'Administració pública

Programa d'acció

19. Contractació pública

Objectiu estratègic: Desenvolupar i aplicar els criteris de l'economia circular en el marc de la contractació pública

Accions específiques

- 19.1** Definir els criteris en els processos de contractació pública que integrin els principis de la circularitat previstos per la nova Llei de contractació pública i en la Llei d'economia circular
- 19.2** Elaborar guies de compra verda i instruccions de compra circular
- 19.3** Integrar els criteris de circularitat en la contractació pública per a les obres, els subministraments i els serveis

Actors implicats

- Administració pública

Indicador de seguiment

Nombre de guies de compra verda realitzades

ODS

Calendari orientatiu (curt, mitjà i llarg termini)

Programa d'acció

20. Circularitat a l'Administració pública

Objectiu estratègic: Desenvolupar i aplicar polítiques d'economia circular en l'Administració pública

Accions específiques

- 20.1** Integrar en les seves polítiques, plans, estratègies i programes els principis de l'economia circular
- 20.2** Promoure entre el seu personal les bones pràctiques ambientals
- 20.3** Promoure la reducció del consum de paper en la seva activitat (∞ PNR)
- 20.4** Garantir la distribució d'aigua no envasada, en els edificis públics i les escoles (∞ PNR)
- 20.5** Fomentar el consum d'aigua de l'aixeta amb la instal·lació de fonts a la via pública (∞ PNR)
- 20.6** Crear sinergies dins de l'Administració a l'entorn de l'economia circular i particularment entre totes les estratègies, els plans i els programes i amb els ODS

Actors implicats

- Administració pública

Indicador de seguiment

Nombre d'accions desenvolupades

ODS

Calendari orientatiu (curt, mitjà i llarg termini)

6. Governança i seguiment

Finalment, el darrer eix estratègic tracta de la governança i el seguiment a escala nacional i internacional dels **avenços en economia circular** tant en relació amb el que fan els països veïns com a **escala europea i també mundial**.

Programes d'acció

Programa 21: Governança, avaluació i seguiment

Programa d'acció

21. Governança, avaluació i seguiment

Objectiu estratègic: Disposar d'eines de governança, avaluació i seguiment de l'Estratègia

Accions específiques

- 21.1** Crear un grup de treball publicoprivat
- 21.2** Recopilar dades d'economia circular: activitats econòmiques relacionades, tendències de mercat, a través d'Andorra Recerca i Innovació
- 21.3** Fer el seguiment dels indicadors i dels programes d'acció de l'Estratègia
- 21.4** Definir un indicador global de l'Estratègia
- 21.5** Analitzar la petjada ecològica del model econòmic andorrà per millorar la circularitat del model
- 21.6** Cooperar en l'àmbit transfronterer per ampliar el mercat i assolir una massa crítica i buscar sinergies amb territoris propers
- 21.7** Valorar el fet d'adherir-se a xarxes internacionals i a pactes internacionals relacionats amb l'economia circular

Actors implicats

- Administració pública
- Andorra Recerca i Innovació
- CEA
- CTP

Indicador de seguiment

Evolució de l'indicador global de l'ENEC

ODS

Calendari orientatiu (curt, mitjà i llarg termini)

